

Видання
Полтавської єпархії
Української Православної Церкви

ПОЛТАВСЬКА ЄПАРХІЯЛЬНА ВІДОМОСТІ

Засновано в 1864 р.
і відновлено в 2002 р. під назвою
«ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ»

3 благословення
Високопреосвященнішого Филипа,
митрополита
Полтавського і Миргородського

«Я не знаю іншої Вічності, крім тієї, яка починається вже тут, на землі»

Успіння Пресвятої Богородиці — одне з найулюбленіших свят багатьох Божих людей. Чи не дивно? Адже святкують день закінчення земного життя Пресвятої Богородиці.

Смерть — велика таємниця життя. Зазвичай говорити з людиною про її прийдешній неминучий кінець не прийнято. Ми наполегливо відгороджуємося від самої думки, що якоїсь миті можемо покинути цей світ. У християнстві ставлення до смерті інше. Лише погляньмо на дати православного календаря: усі свята — дні смерті угодників Божих. Церква, з одного боку, стверджує, що смерть чужа людині, з іншого боку, сприймає її спокійно і навіть з деякою радістю, нагадуючи, що це початок нового шляху під назвою Вічність. І якщо людина в земному житті каялася, намагалася позбутися гріхів, прагнула жити за заповідями Божими й у такий спосіб наближалася до Бога, збагачуючи власний духовний світ, то її смерть і справді буде успішним — ніби сном, успішним завершенням життя, досягненням благої мети, поставленої перед нею Творцем.

Якої ж мети має досягнути кожен із нас? Відповідь можна почерпнути з життя і події Успіння Божої Матері. Після Вознесіння Свого Божественного Сина Вона стала для християнської общини живою пам'яттю про Вчителя. Без пихи, самолюбства, потягу до вчительства... Її згадують лагідною, спокійною, небагатослівною, шанобливою. Коли хтось потребував Її допомоги — Вона допомагала, розпитували про Христа — розповідала, просили благословення — нікому не відмовляла, злом на зло

не відповідала. І молилася. Гаряче і смиренно. Як таке поєднання зрозуміти нам, страсним людям? Певно, лише благодаттю Божою дається це спостигнути і пізнати. (Пам'ятаєте, як Сам Господь наставляв преподобного Силуана Афонського? «Тримай ум свій в аду і не впадай у відчай») Але й не без нашої праці.

Так і Матір Божа трудилася увесь свій вік. Фізично і духовно. Спочатку у храмі займалася рукоділлям, потім дбала про родину, ще пізніше розділяла з Господом Ісусом тяготи Його проповіді, не відійшла від Христа у час Його хресних мук і смерті, а по Його Воскресінні і Вознесінні нарівні з апостолами несла Благу Вість людям. Вона вся була любов і відданість Богу, а через Нього і людям. Ось як визначив Її головну рису святий Григорій Неокесарійський: «У Неї розум Богом керований і до одного Бога спрямований». Іншими словами, саме Її життя було молитвою. Та чи й можливо прийняти Бога в лоно і не прийняти Його у серце? Тож неважко навіть за земними мірками зрозуміти, що серце Матері після розлуки з Сином жило надією на нову зустріч із Ним. А відтак усе Її земне життя було підготовкою до переходу у вічність. І звістка, принесена Архангелом Гавриїлом про кінець Її земного буття за три дні, стала для Богородиці радісною. Ці три дні Вона використала для прощання з усіма, кого любила і хто любив Її. У момент блаженного Успіння Пречистої — безболісного, мирного, молитовного — присутніх осяяло неземне світло, ніби розсунулися стіни, розчинився дах світлиці, і під спів ангелів Господь Ісус Христос прийняв у Свої руки душу Богоматері.

Молитва Її життя була почута. Прагнення Її життя збулося. Але Її любов уже належала не тільки Богу, а й усьому Його творінню. Бо любов не має меж. А Бог, Який «так полубив світ, що віддав Сина Свого Єдинородного, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне» (Ін. 3:16), обдаровує завжди з надлишком. Закони природи поступилися любові. Через три дні апостоли, що на прохання відсутнього при смертному одрі Богородиці Фоми відкрили гроб, не знайшли Її тіла. Натомість невдовзі побачили Пріснодіву в оточенні ангелів і почули запевнення: «Радійте! Я з вами в усі дні»...

Немає сумніву: і понині Богородиця молиться за все усиновлене Нею людство, за кожного з нас, щоб і ми змогли спаситися, і Своєю Успінням вселяє упевненість у вічне Царство Небесне, де в добрих обіймах Божих немає ні болю, ні суму, ні плачу, але життя безкінечне.

Але щоб померти так, як Богородиця, треба і жити так, як Вона. Не насмілюся жодним чином вважати себе рівними гідністю Пречистій Пріснодіви. Але, усвідомлюючи свої гріхи, наслідувати Її приклад у прагненні зустрічі з Богом, у Її любові до Бога і людей, у Її чеснотах — вельми душекорисно. Навіть більше: без такого наслідування наша любов до Богородиці надто слабка. Коли ж будемо мати Її за взірць, на всі «підніжки» долі відповідатимемо смиренно, покладаючись на Бога, як і Вона, — нам обов'язково відкриється Його Вічність. А початок їй уже покладено. Як сказав якийсь монах: «Я не знаю іншої Вічності, крім тієї, яка починається вже тут, на землі».

Юлія Іванова

У номері:

Лубенський Мгарський
Свято-
Преображенський
монастирь

О судьбе основателя обители
Исаии (Копинского) —
из дореволюционной монографии
М. Г. Астряба

с. 9

Декорация
домовой церкви
в Дура-Европос

О росписях, ставших «восточными
предтечами византийской живописи»

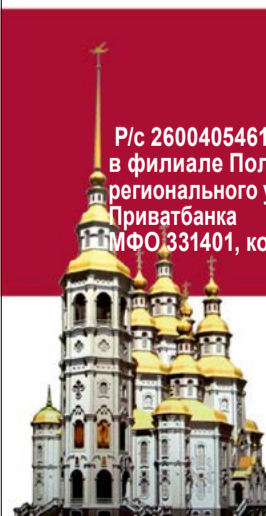
с. 10-11

Станция по имени
Евгений Гребёнка

Добрые воспоминания об одном
из очень плодотворных писателей
и поэтов, уроженце полтавского края

с. 14-15

ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ

Р/с 26004054616894
в филиале Полтавского
регионального управления
Приватбанка
ИФО 331401, код 26304890

Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!

Всенічне бдіння напередодні П'ятидесятниці

✠ Увечері 15 червня, напередодні дня Святої Трійці, свята П'ятидесятниці, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив всенічне бдіння у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави. Його Високопреосвященству співслужили ключар собору протоіерей Миколай Довганич і соборне духовенство. Після поліелея Архіпастир помазав віруючих освяченим єлеєм.

Свято П'ятидесятниці

✠ У день свята П'ятидесятниці, 16 червня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у Свято-Троїцькому храмі селища Котельва. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоіерей Михайл Волощук, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоіерей Миколай Довганич, благочинний Котельвського округу протоіерей Василій Довганич, духовенство храму.

Після читання святого Євангелія зі словом проповіді до віруючих звернувся протоіерей Миколай Довганич. За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної

Церкви. По завершенні Божественної літургії Архіпастир звернувся до віруючих зі словом настанови і благословив усіх.

Свято П'ятидесятниці, день Святої Трійці, який ще називають днем народження Церкви, був встановлений самими апостолами. У цей день Святий Дух зійшов на учнів Христових і сповнив їх благодатними духовними дарами — вони змінилися, а Дух Святий став їхнім постійним натхненником і керівником. З цього часу апостоли мужньо і безбоязно, з великою сміливістю почали проповідь про Христа розіп'ятого і воскреслого з мертвих, а Церква Христова почала рости і множитися спочатку серед євреїв у Палестині, а потім і серед язичників у всьому світі — «до краю землі» (Діян. 1:8).

Престольне свято Велико-Будищанського Свято-Троїцького монастиря

✠ У день Святої Трійці, 16 червня, у Велико-Будищанському Свято-Троїцькому жіночому монастирі, що в селі Писарівщина Диканського району, відзначили престольне свято. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Божественну літургію очолив вікарій Полтавської єпархії, віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін. Його Преосвященству співслужили клірики

обителі і викладач семінарії протоієрей Яків Прутян. Після читання Святого Євангелія Архіпастир звернувся до віруючих зі словом проповіді.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

Молитовно розділити радість свята в обителі приїхало багато паломників, чимало з них причастилися Святих Христових Таїн.

Після Божественної літургії Преосвященний Владика Веніамін очолив велику вечірню, за якою були прочитані особливі уклінні молитви святителя Василя Великого.

Після богослужіння відбувся хресний хід навколо храму. По його завершенні Преосвященний Владика звернувся з архіпастирським словом до духовенства, сестер монастиря, всіх богомольців і благословив кожного.

Єпархіальна хроніка

2–12 червня відбулися зустрічі настоятеля Свято-Миколаївського храму села Нехвороща Новосанжарського району протоієрея Олександра Василевського з учнями Нехворощанської загальноосвітньої школи. Бесіди священника покликані передусім допомогти дітям визначити ієрархію цінностей у житті.

10 червня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, розпочав роботу літній дитячий табір при Духовно-просвітницькому центрі Свято-Миколаївського собору міста Горішні Плавні. Діти пізнають церковне життя, відкривають навколишній світ, спілкуються, добре проводять час з друзями. Вихователі і діти щодня звершують спільні молитви, вивчають Закон Божий, самі готують собі обіди, проводять

ігри, відправляються у походи і на річку. Директор табору — викладач Полтавської Місіонерської Духовної семінарії протоієрей Георгій Коваленко.

11 червня волонтери православного центру «Благо», що діє при відділі благодійності і соціального служіння Полтавської єпархії, ігумен Афанасій (Бідний) і Катерина Дашевська, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, відвідали онкогематологічне відділення дитячої міської клінічної лікарні Полтави. На лікування онкохворих дітей вони передали кошти, зібрані під час проведення благодійного ярмарку «Чужих дітей не буває», що став традиційним у Полтавській єпархії. Цього разу адресну грошову допомогу від полтавців отримали: Анастасія Хан (2 роки, гострий мієлобластний лейкоз);

Владислав Горгола (10 років, гострий лімфобластний лейкоз); Анна Дашко (7 років, гострий лімфобластний лейкоз); Владислав Кириченко (4 роки, світлоклітинна саркома нирки).

17 червня, в день Святого Духа, у Полтавському Хрестовоздвиженському монастирі після Божественної літургії відбувся концерт дитячої недільної школи. Діти привітали духовенство, сестер і парафіян обителі зі святом П'ятидесятниці. У їхньому виконанні прозвучали стихира «Царю Небесний», тропар і величання свята, пісня Юлії Петренко «Цей день створив Господь», вірші. Завершився захід святковою солодкою трапезою.

22 червня — День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні. З цієї нагоди 21 червня у Полтаві відбулося урочисте покладання вінків і квітів до Вічного

вогню на Меморіалі Солдатської Слави.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа участь у заході взяв секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук.

Вшанувати подвиг воїнів-визволителів зібралися сотні полтавців. Серед них керівники міста й області, депутати місцевих рад, працівники органів державної влади та місцевого самоврядування, представники трудових колективів, громадських організацій, політичних партій, об'єднань громадян, ветеранських організацій, студентство.

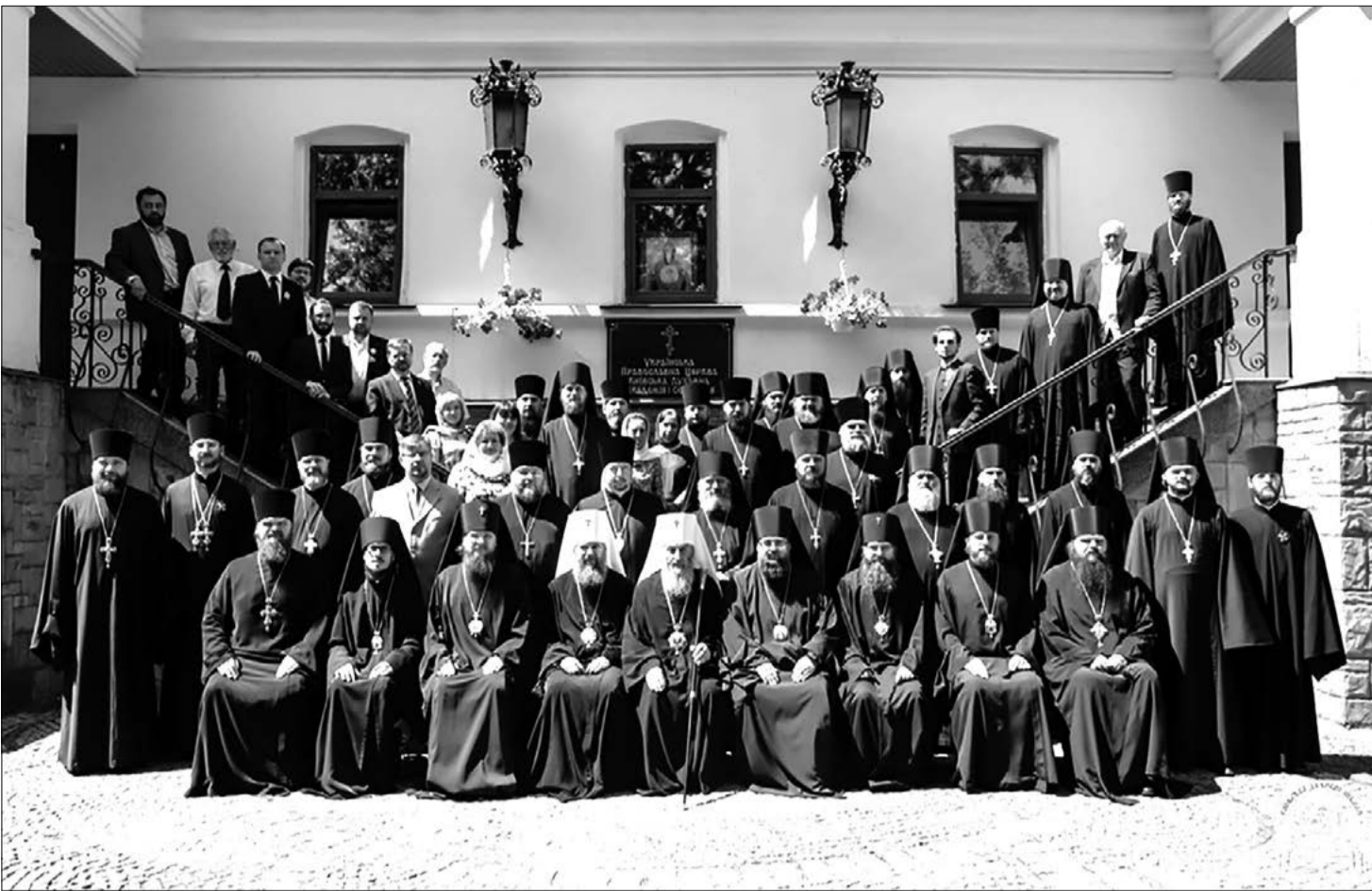
Усіх полеглих у роки Другої світової війни вшанували хвилюю мовчання.

28 червня секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, з благословення Високопрео-

священнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, взяв участь в урочистостях з нагоди Дня Конституції України. З самого ранку полтавці поклали квіти до пам'ятників Тарасу Шевченку та «Загиблим українським козакам».

У храмах і монастирях Полтавської єпархії Української Православної Церкви цього дня, як і повсякчас, за богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

29 червня настоятель храму села Старі Санжари Новосанжарського району протоієрей Василій Антонь узяв участь в урочистостях з нагоди випуску у загальноосвітній школі села Полузир'є. Священик благословив випускників на самостійне доросле життя, на подальше навчання і роботу.

Участь у засіданні вченої ради Київської духовної академії

✠ У Київських духовних школах під головуванням Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія 11 червня відбулося засідання вченої ради, на якому ректор Київської духовної академії та семінарії єпископ Білогородський Сільвестр і професорсько-викладацька корпорація КДА пібили підсумки минулого навчального року.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, участь у засіданні взяв віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Препосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін, призначений зовнішнім опонентом при захисті кандидатської дисертації студента аспірантури ієромонаха Афанасія (Стрельцова) «Літургійна спадщина Руської Православної Церкви з середини ХХ століття по 1988 рік».

Архіпастирський візит до Новосанжарського дитячого будинку-інтернату

✠ У день Святого Духа, 17 червня, віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Препосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін після Божественної літургії, яку очолив у храмі на честь Святої Трійці, відвідав Новосанжарський дитячий будинок-інтернат. Його Препосвященство супроводжували благочинний протоієрей Ярослав Михайлик, священство благочиння і протодиякон Яків Прутян.

У будинку-інтернаті Владика Веніамін звершив молебень з молитвами за недужних. На закінчення богослужіння Архіпастир, за практикою древньої Церкви, благословив кожного, адже дотик є найважливішим проявом любові, особливо цього не вистачає дітям з обмеженими фізичними можливостями.

Його Препосвященство звернувся до присутніх зі словом повчання.

Зверніть увагу

Шановні читачі!

Запрошуємо вас відвідати сторінку Полтавської єпархії

у соцмережі Фейсбук за адресою

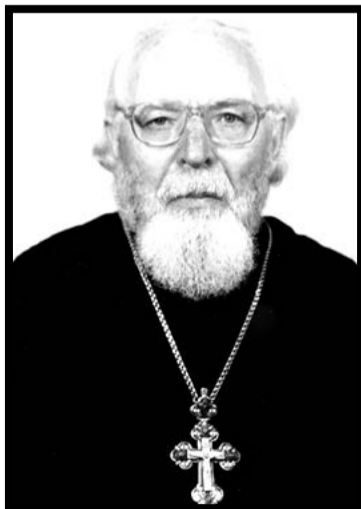
<https://www.facebook.com/pravpoltava/>

Читайте і переглядайте новини, шукайте корисну для себе інформацію, радьте рідним і знайомим, підписуйтесь та робіть репости. До зустрічі у мережі Фейсбук!

Вічна пам'ять

Відійшов до Господа духівник Полтавської єпархії

✠ Після тяжкої тривалої хвороби 15 липня на 82-му році життя відійшов до Господа духівник

Полтавської єпархії протоієрей Василій Бондаренко.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, того ж дня у Хрестовоздвиженському жіночому монастирі Полтави було відправлено заупокійне богослужіння-парастас, наступного дня — Божественну літургію і відспівування отця Василя.

Народився протоієрей Василій 10 січня 1938 року в селі Уканівка Кобеляцького району Полтавської області. Після закінчення в 1965 році Ленінградської Духовної семінарії служив на парафіях Полтавщини. З 1976 року був кліриком Макаріївського кафедрального собору міста Полтав. 17 грудня 2009 року протоієрей Василя було призначено на посаду духівника Полтавської єпархії.

Зі святими упокій, Христе, душу раба Твого протоієрея Василя!

Відспівали директора дитячого табору «Супутник»

✠ З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, 19 червня в Свято-Серафимівському храмі міста Полтави секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волошук звершив чин відспівування директора Полтавського дитячого табору «Супутник» Олексія Сергійовича Бочарова, який трагічно загинув 15 червня.

Своє життя Олексій Сергійович присвятив педагогічній діяльності. У минулому працював заступником директора з навчально-виховної роботи комунального закладу «Полтавська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 23».

Вічна пам'ять покійному! Щирі співчуття рідним і близьким.

Храму в селі Великі Будища — 200 років

✠ У день Святого Духа, 17 червня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію у Свято-Троїцькому храмі села Великі Будища Диканського району. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Дикансько-Шишацького округу протоієрей Богдан Брянчик, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору Полтави протоієрей Миколай Довганіч, духовенство благочиння.

Після читання Святого Євангелія протоієрей Михаїл Волощук звернувся до віруючих зі словом проповіді.

Під час літургії була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та про єдність Православної Церкви.

З благословення Блаженнішого Онуфрія, Митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля Української Православної Церкви, Великобудищанський селищний голова Христина Степанівна Покутня нагороджена орденом святої рівноапостольної княгині Ольги.

За старанні труди на благо Української Православної Церкви були нагороджені благословенними Архієрейськими грамотами благодійники: засновник ПАП «Диканське» Олександр Володимирович Ващенко, директор ПАП «Диканське» Ігор Володимирович Белий, приватні підприємці Володимир Борисович Хоменко, Андрій Олександрович Третяк, Валентина Іванівна Лебідь, Володимир Володимирович Стрілець, Алла Степанівна Шурпик, церковний казначей Григорій Іванович Голуб, церковний бухгалтер Анна Матвіївна Губенко, церковний хор під керіванням Марини Іванівни Дєєвої, Віктор Іванович Демочко, Володимир Панасович Звягольський, Владислав Олександрович Покутній, Євген Олександрович Гавловський, Дмитро Анатолійович Тарасов, Олександр Іванович Гонтаренко, директор сільського Будинку культури, художній керівник фольклорного ансамблю «Берегиня» Оксана Борисівна Трипольська, художній керівник ансамблю «Чернечаярські маківки» Галина Миколаївна Заєць, Олександр Миколайович Осипенко, Василь Панасович Звягольський.

Настоятель храму протоієрей Олександр Фіщук за сумлінне служіння був нагороджений палицею.

На завершення богослужіння віруючі звершили хресний хід навколо храму.

Високопреосвященніший Владика привітав прихожан з 200-річчям храму, подарував ікону святителя Луки (Войно-Ясенецького), подякував за спільну молитву і благословив усіх.

У Ніжині вшанували пам'ять святителя Іоанна (Максимовича), чудотворця

✠ На неділю першу по П'ятидесятниці, всіх святих, 23 червня, випав день пам'яті святителя Іоанна, митрополита Тобольського, Чернігівського і Ніжинського, чудотворця. Цього дня Божественну літургію в Нікольському кафедральному соборі міста Ніжина, з благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія, очолив Високопреосвященніший митрополит Чернігівський і Новгород-Сіверський Амвросій.

Високопреосвященніший Филип, митрополит Полтавський і Миргородський, співслужив Його Високопреосвященству разом з митрополитом Святогірським Арсенієм, Керуючим Ніжинською єпархією архієпископом Ніжинським і Прилуцьким Климентом і архієпископом Конопотським і Глухівським Романом.

Після читання Святого Євангелія митрополит Арсеній звернувся до пастви зі словом проповіді.

За літургією була піднесена сугуба молитва за мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

Після богослужіння відбувся традиційний хресний хід зі святими іконами і ковчегом із частинкою мощей святителя Іоанна вулицями міста, під час якого Архіпастирі звершили заупокійну літію біля пам'ятного знака Героям Небесної сотні.

Престольне свято Свято-Троїцького храму селища Нові Санжари

✠ У день Святого Духа, 17 червня, віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін очолив Божественну літургію в храмі на честь Святої Трійці в селищі Нові Санжари. Його Преосвященству співслужили благочинний Новосанжарського благочиння протоієрей Ярослав Михайлик, настоятель храму протоієрей Олексій Палінчак, священство благочиння і викладач Полтавської семінарії

протодиякон Яків Прутян. Після читання Святого Євангелія Владика звернувся до пастви зі словом проповіді.

За Божественною літургією була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

Разом з Архіпастирем і духовенством за богослужінням молилися численні парафіяни і паломники, які зішлись молитовно розділити радість престольного свята.

Після Божественної літургії відбувся хресний хід навколо храму.

На завершення Владика Веніамін привітав духовенство, парафіян і паломників з престольним святом, а також освятив святою водою і благословив усіх.

Митрополит Филип узяв участь в урочистостях з нагоди дня Ангела Предстоятеля

✠ У день пам'яті свого небесного покровителя преподобного Онуфрія Великого, 25 червня, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Онуфрій звершив Божественну літургію на площі перед Успенським собором Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври. Участь в урочистостях з нагоди дня тезоіменитства, а також п'ятиріччя Предстоятельського служіння та 75-річного ювілею Блаженнішого Митрополита Онуфрія взяли представники майже всіх Помісних Православних Церков.

Його Блаженству співслужили: митрополит Одеський і Ізмаїльський Агафангел, митрополит Хустський і Виноградівський Марк, митрополит Донецький і Маріупольський Іларіон, митрополит Кам'янець-Подільський і Городоцький Феодор, митрополит Вишгородський і Чорнобильський Павел, митрополит Бориспільський і Броварський Антоній, митрополит Сінгапурський і Південно-Східно-Азіатський Сергій (Руська Православна Церква), митрополит Карфагенський Мелетій (Олександрійська Православна Церква), митрополит Воєводинський Тимофій (Єрусалимська Православна Церква), єпископ Моравичський Антоній (Сербська Православна Церква), митрополит Ловчанський Гавриїл (Болгарська Православна Церква), митрополит Тамасоський Ісаїя (Кіпрська Православна Церква), єпископ Гайновський Павел (Польська Православна Церква), архієпископ Празький Михаїл (Православна Церква Чеських земель і Словаччини), митрополит Дніпропетровський і Павлоградський Іриней, митрополит Тульчинський і Брацлавський Іоанафан, митрополит Рівненський і Острозький Варфоломій, митрополит Тернопільський і Кременецький Сергій, митрополит Корсунський Антоній (Руська Православна Церква), а також священнослужителі Української Православної Церкви з усіх куточків України.

На малому вході за багаторічні труди на благо Української Православної Церкви Предстоятель звів у сан митрополита архієпископа Ровеньківського і Свідлівського Пантелеймона, у сан архієпископа єпископів: Івано-Франківського і Коломийського Серафима,

Шумського Іова, вікарія Тернопільської єпархії, Овідіопольського Аркадія і Юженського Діодора, вікаріїв Одеської єпархії.

На прохання митрополита Тамасоського й Орінійського Ісаї, Блаженніший Митрополит Онуфрій возвів у сан архімандрита клірика Тамасоської єпархії Кіпрської Православної Церкви, секретаря екзархії Єрусалимського Патріархату на Кіпрі ієромонаха Варнаву (Хрисанфа).

Після читання Святого Євангелія Предстоятель звернувся до пастви зі словом проповіді. Блаженніший Владика розповів про життя свого небесного покровителя — преподобного Онуфрія Великого, на його прикладі пояснивши духовне значення подвигу святих пустинників для світу. «Він знайшов там, у пустелі, святість духовну, знайшов і щастя, і радість, і мир — усе, що потрібно для людини. Ми шукаємо часто щастя не там, де воно є, часто в алкоголі, наркотиках, але щастя

знаходиться не в світі, воно у Бога. Та людина, яка живе з Богом, може бути багатою або бідною, може бути вченою або простою, але знаходить для себе мир, щастя і радість».

Після відпусту Блаженнішому Митрополиту Онуфрію заспівали многоліття. Далі вітальне слово до Предстоятеля Української Православної Церкви від Предстоятеля Руської Православної Церкви Святішого Патріарха Кирила зачитав митрополит Сінгапурський і Південно-Східно-Азіатський Сергій.

Від усієї повноти Української Православної Церкви вітання виголосив найстаріший за хіротонією архієрей митрополит Одеський та Ізмаїльський Агафангел. Священним Синодом Української Православної Церкви Його Блаженство був нагороджений орденом святого апостола Андрія Первозваного.

Привітали Предстоятеля Української Православної Церкви з днем Ангела і Представники Помісних Православних Церков. Священнослужителі передали

адреси зі словами вітання від Предстоятелів своїх Церков та вручили високі церковні нагороди і пам'ятні подарунки. Зокрема, були оголошені вітання від Предстоятелів і представників Олександрійської, Єрусалимської, Румунської, Сербської, Болгарської, Кіпрської, Польської Церков, Православної Церкви Чеських земель і Словаччини, Православної Церкви в Америці.

Варто відзначити, що на торжествах очікували також делегацію Грузинської Церкви, але через політичну ситуацію в країні вона не змогла прибути.

Блаженніший Владика подякував усім Архіпастирям, пастирям Помісних Церков і священнослужителям Української Православної Церкви за привітання. За труди на благо Церкви Предстоятель нагородив народного депутата України Вадима Новинського орденом Різдва Христового.

По завершенні богослужіння Архіпастир приймав привітання від пастви.

Збори благочинних єпархії

✠ Під головуванням Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа 26 червня в управлінні Полтавської єпархії відбулися збори благочинних, на яких були розглянуті поточні питання церковного життя. Почалося і закінчилося зібрання спільною молитвою.

Всенічне бдіння у головному соборі єпархії

✠ Напередодні неділі другої по П'ятидесятниці, 29 червня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип у співслужінні соборного духовенства звершив всенічне бдіння у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави. За богослужінням Архіпастир помазав богомольців святим елеєм.

Недільне богослужіння у Зінькові

✠ У неділю другу по П'ятидесятниці, 30 червня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип з архіпастирським візитом відвідав храм на честь Різдва Христового міста Зінькова, де звершив Божественну літургію святителя Іоанна Златоуста. За літургією правлячому архієрею співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, благочинний Зіньківського округу протоієрей Іоанн Бабич, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору Полтави протоієрей Миколай Довганич, клірики храму та духовенство благочиння.

На малому вході за ревне пастирське служіння ієрей Димитрій Котелевець був нагороджений наперсним хрестом.

Після читання Євангелія до богомольців зі словом проповіді звернувся протоієрей Михайл Волощук.

За літургією була піднесена сугуба молитва за мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

За Божественною літургією Високопреосвященніший Владика звершив хіротонію в диякони читця Олексія Смирнова.

Наприкінці богослужіння Високопреосвященніший Владика Филип з благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія нагородив благочинного Зіньківського округу протоієрея Іоанна Бабича орденом святого Іоанна Богослова за старанне служіння Святій Церкві і душпастирство. За старанні труди на благо Української Православної Церкви преподобного Нестора Літописця був нагороджений Олександр Романович Криворучко.

Після богослужіння Владика дав усім архіпастирське благословення.

Завершила роботу літня школа з основ іконопису

✠ Літня школа з основ іконопису при Полтавській Місіонерській Духовній семінарії, організована іконописною школою імені преподобного Порфирія Кавсокалівіта з благословення Ректора семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, 28 червня завершила роботу. За два тижні навчання учні мали можливість ознайомитися з сакральним християнським мистецтвом, з технікою написання ікон, провести час у творчій атмосфері і познайомитися з однодумцями.

Крім практичних занять з іконопису, розклад містив і теоретичні дисципліни — іконознавство, історію церковного мистецтва, а також кінолекторії, бесіди з духівником семінарії протоієреєм Георгієм Грабом, присвячені питанням християнської етики і психології.

У неділю, 23 червня, після Божественної літургії, учні на чолі з викладачами семінарії протоієреєм Олександром Носенком і протоієреєм Павлом Рудем вийшли на пікнік на берег Дніпра, де мали змогу не лише поласувати

приготованою на вогнищі їжею, але й поспілкуватися та покататися на човні.

У вівторок, 25 червня, викладач семінарії протоієрей Миколай Попльонтаній провів літературний вечір «Ставлення до ікони та іконопису в літературі XIX століття», у рамках якого обговорили конфлікт живопису та іконопису в творах М. О. Польового, Н. В. Гоголя, О. С. Пушкіна.

У середу, 26 червня, учні здійснили екскурсійну поїздку в Горішньоплавнівський історико-краєзнавчий музей. Хранителі фонду ознайомили гостей з музейними експозиціями: «Історія будівництва міста і гірничо-збагачувального комбінату», «Історія підрозділів ВАТ «ПГЗК» та іншими. Очолив групу викладач семінарії протоієрей Георгій Коваленко.

28 червня в храмі преподобного Нестора Літописця учасники літньої школи з основ іконопису — учні і викладачі Т. М. Хаустова, К. І. Прутян на чолі з віце-ректором Преосвященним єпископом Новосанжарським Веніаміном — подякували Богові за навчання і попросили заступництва у небесного покровителя — преподобного Порфирія Кавсокалівіта. Після богослужіння Владика Веніамін привітав учнів із завершенням навчання і вручив свідоцтва про теоретичну та практичну підготовку в літній школі з основ іконопису.

Божественна літургія в Хрестовоздвиженському жіночому монастирі

✠ У день пам'яті святителя Іоанна, архієпископа Шанхайського і Сан-Франциського, 2 липня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Полтавському Хрестовоздвиженському монастирі. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинні та духовенство єпархії.

На малому вході за ревне пастирське служіння, з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія, Високопреосвященніший митрополит Филип удостоїв настоятеля Вознесенського храму села Кошманівка Машівського району протоієрея Іоанна Рошка правом носіння палиці, а насельника Спасо-Преображенського Мгарського монастиря ієромонаха Діодора (Іваненка) — правом носіння наперсного хреста.

За літургією була піднесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

За Божественною літургією Владика висвятив у сан ієродиякона насельника Спасо-Преображенського Мгарського монастиря ченця Йордана (Сергійця).

Наприкінці богослужіння від імені духовенства і віруючих Полтавської єпархії до Архіпастиря звернувся благочинний Полтавського міського округу протоієрей Іоанн Корнієнко зі словами привітання з нагоди дня народження, яке його Високопреосвященство відзначає цього дня. Митрополит Филип подякував за слова вітання і благословив усіх.

Співробітники єпархіального управління привітали митрополита Филипа з днем народження

✠ Співробітники Полтавського єпархіального управління 2 липня привітали Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа з днем народження і побажали міцності духовних і тілесних сил.

Різдво Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна

✠ У день свята Різдва Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна, 7 липня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у храмі Різдва Іоанна Хрестителя села Дудкин Гай Новосанжарського району. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Новосанжарського округу і настоятель храму протоієрей Ярослав Михайлик, ключар Макаріївського кафедрального собору Полтави протоієрей Миколай Довганич, духовенство благочиння.

Після читання Євангелія до віруючих зі словом проповіді звернувся настоятель Свято-Успенського храму села Старі Санжари протоієрей Василій Антонь.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви. Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип за Божественною літургією звершив хіротонію у сан пресвітера диякона Олексія Смирнова.

По закінченні Божественної літургії навколо храму був звершений хресний хід.

На завершення Високопреосвященніший Владика звернувся до віруючих з архіпастирським словом і благословив всіх.

Благодійники храму були нагороджені Архієрейськими грамотами.

Пам'ять преподобного Сампсона Странноприїмця

✠ У день пам'яті преподобного Сампсона Странноприїмця, 10 липня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у Свято-Сампсонієвському храмі на Полі Полтавської битви. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Полтавського міського округу протоієрей Іоанн Корнієнко, благочинний Полтавського районного округу протоієрей Олександр Антонюк, настоятель Свято-Сампсонієвського храму протоієрей Костянтин Оніпко, ключар

Макаріївського кафедрального собору Полтави протоієрей Миколай Довганич, клірик Серафимівського храму Полтави ігумен Афанасій (Бідний), протодиякон Олександр Дубовий.

Піснеспіви Божественної літургії виконував архієрейський квартет під керівництвом протодиякона Георгія Лінда.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

Зі словом проповіді до богомольців звернувся протоієрей Миколай Довганич.

По закінченні Божественної літургії навколо храму був звершений хресний хід. Біля братської могили воїнів звершили заупокійну літію про всіх загиблих під час Полтавської битви.

На завершення Високопреосвященніший Владика звернувся до віруючих з архіпастирським словом і благословив усіх.

Многая літа!

✠ У день пам'яті преподобних Сергія і Германа Валаамських, 11 липня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип у Полтавському єпархіальному управлінні привітав з днем тезоіменитства настоятельку Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря ігуменю Сергію (Алексєєнко).

Пам'ять святих первоверховних апостолів Петра і Павла

✠ У день пам'яті святих первоверховних апостолів Петра і Павла, 12 липня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Петро-Павлівському храмі міста Полтави, що на Дублянщині. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Полтавського міського округу протоієрей Іоанн Корнієнко, ключар Макаріївського кафедрального собору Полтави протоієрей Миколай Довганич, настоятель Петро-Павлівського храму протоієрей Андрій Сімон, настоятель храму святителя Тихона Задонського на Затуринському кладовищі протоієрей

Стефан Водяник, протодиякон Олександр Дубовий.

Піснеспіви Божественної літургії виконував архієрейський квартет під керуванням протодиякона Георгія Лінда.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

Зі словом проповіді до богомольців звернувся ключар Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич.

По закінченні Божественної літургії віруючі пройшли навколо храму хресним ходом, після якого Високопреосвященніший Владика звернувся до віруючих з архіпастирським словом і благословив усіх.

Святкування на честь Горбанівської чудотворної ікони Пресвятої Богородиці

✠ У день святкування на честь святині землі Полтавської — Горбанівської чудотворної ікони Пресвятої Богородиці, 13 липня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави, де постійно перебуває чудотворний образ. Його Високопреосвященству співслужили Високопреосвященніший архієпископ Кременчуцький і Лубенський Миколай, Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін, благочинні та духовенство Полтавської єпархії.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

Зі словом проповіді до богомольців звернувся клірик Серафимівського храму Полтави ігумен Афанасій (Бідний).

По закінченні Божественної літургії Високопреосвященніший митрополит

Филип звернувся до віруючих з архіпастирським словом і благословив усіх.

Після цього відбувся традиційний хресний хід з шанованим образом у Горбанівський Богородицький монастир. У хресному ході взяли участь Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип, Високопреосвященніший архієпископ Кременчуцький і Лубенський Миколай, Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін, благочинні та духовенство Полтавської єпархії, кілька тисяч паломників.

Біля святого джерела, що забило на місці знайдення у XVIII столітті чудотворної Горбанівської ікони, був завершений чин малого освячення води. Священнослужителі читали акафіст Пресвятої Богородиці на честь її Горбанівської ікони.

Після урочистостей усім присутнім була запропонована братська трапеза.

400-летіє
Мгарської
обителі

Лубенський Мгарський Свято-Преображенський монастирь

Оутверждай и украшай церковь, оутверждаетъ и украшаетъ душу свою.

Автор праці «Лубенський Мгарський Свято-Преображенський монастирь» — Матвій Григорович Астряб, відомий дослідник Полтавського краю. Він народився 1 серпня 1843 року на Лемківщині в селі Висове Герлицького повіту. Тут Астряб отримав початкову освіту польською мовою, а навчаючись у Перемишльській гімназії, вивчав німецьку та російську мови. 1866 року він пішки добрався до Києва, де закінчив гімназичне навчання й у 1869 році вступив до Київського університету на історико-філологічний факультет, який закінчив 1873 року. У тому ж році Матвія Астряба було призначено викладачем російської мови в 1-й Київській гімназії. З 1874 року до 1880 року він працював у Кутаїській гімназії, а з 1880-го був викладачем грецької мови в Кубанському військовому училищі. Перебуваючи у Кутаїсі, він познайомився й одружився з дочкою поміщика села Горби Лубенського повіту Полтавської губернії Єлизаветою Аркадіївною Галенківською. Місцем свого постійного проживання після виходу Матвія Григоровича на пенсію (1893 року) родина обрала село Горби, де Астряб зайнявся господарюванням. На жаль, ця робота не приносила прибутків, достатніх для утримання сім'ї (у родині було чотири сини та дві дочки). Тому М. Г. Астряб улаштувався на роботу в Полтаві, спочатку вихователем у пансіоні-притулку, а потім — учителем гімназії. Тут же він став співпрацювати з Полтавською ученою архівною комісією. Вивчав переважно історію лубенського краю та інших місць, які свого часу входили до складу Лубенського полку. До революції 1917 року Матвію Астрябу вдалося написати й опублікувати декілька праць, серед яких «Лубенський монастирь». Згадуючи роки революції та громадянської війни, Матвій Григорович писав: «Война и материальное оскудение вышибли перья из рук этих тружеников (членів Полтавської вченої архівної комісії). — Ред.). А я всё строчу, хотя и без надежды свои строки отдать на типографический станок...» Останні роки свого життя, починаючи від 1921 року, Матвій Астряб завідував Лубенським архівом. На жаль, документи цього зібрання не збереглися. Більша частина фондів архіву загинула у вересні 1941 року. Разом із ними, очевидно, загинули і рукописи праць М. Г. Астряба. У січні 1925 року дослідник Полтавщини помер. Нижче подаються уривки з праці М. Г. Астряба «Лубенський Мгарський Свято-Преображенський монастирь», надрукованої у Полтаві 1915 року.

Первоначальные монастырские дни

Н емая древность от нас скрыла первых подвижников, уединившихся на лесистую Мгарскую гору. Меч человеческий уничтожил монастырское убежище первых молитвенников. Здесь князья Вишневецкие, первые крепкие колонизаторы «Лубенской пустыни», в лесной чаще приютили пчел своей пасеки. Божья воля не покинула благословенного места. Привел Господь сюда молитвенника Исаию Копинского, борца за благочестие и православие, ревностного устроителя иноческих обителей в обширных вотчинах Вишневецких. Образование Копинский получил в православных училищах князей Острожских. Молодым Исаия покинул родителей и в Киево-Печерской Лавре дал иноческий обет. Четырнадцать лет во вседневных молитвах провел он в Антониевых пещерах, над которыми и начальником стал. Затем благочестивый и искусный муж во всяких благодетелях призван был на игуменство Густинского монастыря. Он основал и Ладинский монастырь, где первой игуменней была его сестра Александра. В 1615 г. он заведовал Киевским Богоявленским Братством, и при его стараниях Маршалкова Елизавета («Галшка») Гулевич для помещения Братской школы, давшей первое начало существованию Киевской Духовной Академии, подарила несколько домов в Киеве на Подоле. Иерусалимский патриарх Феофан посетил Москву и на обратном пути остановился в Киеве, где Исаию посвятил на Перемышльское епископство.

Неуспяная деятельность, благочестивая жизнь и стойкость в соблюдении чистоты православной веры сблизили Исаию с могущественными православными князьями Вишневецкими, отстаивавшими православие в борьбе с унией, которую настойчиво распространяли иезуиты, покровительствуемые польскими королями. Большую поддержку в укреплении православия Исаия встретил в княгине Вишневецкой Раине, жене Михаила Михайловича Вишневецкого, владельца городов: Лубен, Пирятин, Прилук и всего Посулья. Княгиня еще в родительском доме приобрела крепость в православном благочестии. Ее отец Иеремия Иванович Могила руководствовался словами: «Утверждай и украшай церковь, утверждает и украшает душу свою». Верховное наблюдение над духовною паствою Вишневецкие во всех имениях своих поручили Исаии, проживавшему преимущественно в Киеве, которого он даже митрополитом стал с 20 июля 1631 г. Но в этом сане у Исаии произошло столкновение с Петром Могилою, получившим 2 марта 1633 г. от польского короля Владислава IV грамоту на принятие Киевской митрополичей кафедры. В том же году, на Фоминой неделе, Петр Могила во Львове был посвящен в епископы и приехал в Киев занять митрополичью кафедру. Но Исаия не захотел уступить своей кафедры новому митрополиту. По рассказу польского хроникера Иерлица, Исаию в одной власянице вывели из Киевского Михайловского монастыря и отправили в Киево-Печерскую Лавру. Отправился потом Исаия в Лубенский монастырь, основанный и устроенный его трудами. Но и здесь старик не обрел

Пещерный храм Киево-Печерской Лавры

Патриарх Иерусалимский Феофан III

Святитель Петр (Могила)

покоя. В Лубнах тогда в управление своими отцовскими именьями вступил юноша Иеремия Вишневецкий, получивший воспитание в западных иезуитских школах, побудивших своего православного питомца отречься от отцовской веры и принять католицизм. Сокрушалось сердце старика от такого отступничества молодого князя от прародительских заветов. Исаия к Иеремии написал послание, в котором говорит: «Плачет и венце лементует

(рыдает) церковь Божая, матка (мать) наша, же (что) ея ваша княжа милость згоржати (пренебрегать) рачишь (изволишь), з великою охотою очекивали-смо (ожидали мы) пожаданной (желанной) утхи нашей, але (но) вместо того, над (сверх) сподевание (ожидание), в смуток (скорбь) ея нам оборачает. Што ж ваша княжая милость обачил (усмотрел) в церкви Божой вонпливого (сомнительного), што подезроного (подозрительного)? <...> Чим же Рим лепший (лучший) есть от Иерусалима? чему Иерусалимом, маткою всех церквей, гордят (пренебрегают), а до Рыму ся горнут? Иерусалим зневажают (принижают), а Рим выносят (превозносят)? Или для славы (з) того света? Если для великого богатства, то суть речи (предметы) марные (суетные) и зрадливые (изменчивые). <...> Вспомни ваша княжа милость на святой памяти родители свои, какой они были побожности, какой набожности, какой веры! <...> Чему ваша княжа милость не может (должен) предкев (предков) своих веры наследовати, в которой ся ваша княжая милость народил? <...> Не див (диво) — то в молодых летех дати ся увести мовами (словами) людскими; а часом (иногда) то бывает в молодых дитинных (детских) летех и през (чрез) мус (принуждение). Ни имя Божие, все духовенство, все христианство унижение (покорно), а (и) пласливо (слезно) просимо, не горди (пренебрегай) ваша княжая милость верою своею, которой водою и Духом есте урожонный, але на-вернися до церкви Божией, матки своей природной, а (и) утеш нас всех!»

Князю-юноше не могли понравиться такие старческие назидания. В 1636 г. Иеремия заднепровские свои монастыри в распоряжение отдал своему родственнику Петру Могиле. Исаии пришлось покинуть свой Лубенский монастырь, где начали именовать его лубенским епископом. Из Мгарской обители Исаия удалился в Полесье. Но и от этих епископских тягостей старик ушел к своему первоначальному иноческому месту. В Киевских Антониевых пещерах Исаия скончался 5 сентября 1640 г.

Підготувала Людмила Нікіміна
Висловлюємо вдячність
полтавському краєзнавцю
Ігорю Очканю
за допомогу у підготовці публікації

Раннехристиянське мистецтво, соприкасаючись з античністю, внаслідок чого використовувалося мовою, складеною в давній греко-римській культурі, але в подальшому поступово трансформувалося в сторону спиритуалізації (від лат. *spiritus* — дух, *spiritualis* — духовний) форм. Оскільки тематика раннехристиянського мистецтва не була виключно зовнішнім фактом — вона відображала нове світоглядне, принципово нове розуміння дійсності, — то не могла механічно обертатися в старі форми. Християнство потребувало в таких засобах вираження, які найкращим чином втілювали б його спиритуалістичні ідеали. І в розробці цих нових засобів вираження були направлені всі творчі зусилля християнських митців.

Уже в розписках катакомб (II–IV століття) кристалізуються риси нового стилю. Тривимірний простір поступово поступає місцем абстрактній площині, реальна зв'язь між тілами і предметами замінюється чистими символічними взаємовідносинами, нематеріальні фігури вираховуються як легкі, прозорі тіні, відірвані від землі і всього матеріального. Усе матеріальне подається заради досягнення максимальної одухотвореності. Але катакомбні розписи пов'язані з покаянним культом. Ми ж звернемо увагу на фрески, декорують найдавніші з відомих приміщень для здійснення богослужінь і баптистерій для Таїнства хрещення.

Дура-Европос — маленький містечко на західному, правому, березі Євфрату (на території Сирії). Місто було засноване одним з воєначальників і друзів Олександра Македонського — Селевком I Нікатором — близько 300 року до н. е. і існувало більше півтисячі років. Поселення виникло на місці зруйнованої фортеці, тому спочатку воно і називалося Дура (від асирійської *dura* — фортеця). Близько 100 року до н. е. воно перейшло під владу Парфянського царства, а в 165 році — Риму. В римський період це було вже великим торговим центром на східній околиці Римської імперії, його мешканці підкреслили свою європейську належність, назвавши місто Дура-Европос. В 256 році місто було захоплено військами перської династії Сасанідів (іранцями) і зруйновано.

Пам'ятники матеріальної культури, збережені в Дура-Европос, свідчать, що в парфянський період його населення було сирійським, арабським і іранським. Етнічна картина стала більш різноманітною при правленні Селевкідів з поселенням тут греків і македонян, а потім — з римським завоюванням: римськими воїнами були в основному германці з Північної Європи. Етнічна різноманітність породила різницю в релігійних культах — населення исповядувало язичництво (зокрема митраїзм), юдаїзм, християнство.

Більшість археологічних знахідок належать до періоду римського владарювання. Це фортеці, терми (бані), храми і молитовні будинки, в тому числі християнська церква, синагога

Розпис церкви «Жінки у гробі»

Декорація домашньої церкви в Дура-Европос

і язичеський храм Мітри — всі три є унікальними розписами. До нашого часу вони збереглися завдяки... війні. При спустошенні містечка в середині III століття н. е. дах будівель був зруйнований, частина стін зрізана наскрозь, а інтер'єр доверху заповнений піском (як частина фортеці), що в суворому кліматі сприяло збереженню решток споруд і значної частини розписів. Руїни давнього міста, існування якого було відомо з документів, виявлені випадково, також в час військових дій в 1920 році. Дослідженнями зразу ж зайнялися інститути США і Франції. Найважливіші відкриття були зроблені під керівництвом історика, спеціаліста з класичної давнини Михайла Івановича Ростовцева, емігранта в США в початку минулого століття, після Жовтневого перевороту в Росії. Про інтерес до пам'ятника Дура-Европос не можна сказати, і це повністю пояснює.

Неординарний ансамбль, створений християнами Дура-Европос, стоїть на межі між християнським мистецтвом, зародженим в період гонінь, і новим, з'явившимся після Миланського едикту 313 року, легалізованого положення християн. Таким чином, він як би завершує раннехристиянську катакомбну епоху. В цей період християни, исповідуючі релігію, що не була ще *religio licita*, тобто дозволеною

культу в Римській імперії, молилися в особливих будинках.

Домашня християнська церква, або будинок зборів (*domus ecclesiae*), в Дура-Европос — найдавніша з усіх збережених раннехристиянських споруд. «Ми можемо відзначити тільки одне ще церковне будівництво, що належить до цього часу, але про нього ми знаємо тільки згадки в письмових джерелах. Ми маємо в увазі церкву в Едессі, про яку згадується в місцевій хроніці як зруйнованій від наводнення, — вказують автори роботи «Християнські пам'ятники Дура-Европос: відкриття і значення» кандидат історичних наук Василь Абидович Гаїбов і доктор історичних наук, професор Геннадій Андреевич Кошеленко. — Всі інші пам'ятники християнської архітектури належать до найранішого часу до епохи Константина».

Домашня церква в Дура-Европос була побудована в великому особняку кінця II століття н. е. Такі церковні будинки були, за думкою історика-візантиніста Річарда Крауцхаймера, «перехідними» архітектурними типами на шляху до справжнього християнського храму. Всі церковні будинки цього періоду представляли собою звичайні приватні будинки, пристосовані до нових функцій. В них житлові кімнати, службові приміщення і кладові сусідували з залом для молитви, приміщенням для просвіщення неофітів. Будинок в Дура-Европос,

видібно, належав одному з багатих мешканців міста. Структура будинку традиційно римська. Він квадратний за планом, довжина кожної з його сторін — близько 18 м, висота стін перевищала 5 м. Кімнати розташовані по периметру, вони оточують внутрішній двір. Двір був вимощений, вздовж його стін з трьох сторін знаходилися скам'янки, з четвертої сторони був портик. В будинку в ряді анфілад (довгого сквозного ряду парадних кімнат) одна зі стін була знесена, завдяки чому з'явився великий зал, який міг вмістити до 70 осіб. В його східній частині було влаштовано підвищення — сидище для священнослужителя. Одна двері зали виходила на внутрішній двір, тоді як друга двері вела в кімнату меншого розміру. В західній частині будинку під сводами арок знаходився басейн, перевернутий в баптистерій. І це ще одна унікальна знахідка.

Діло в тому, що в I–IV століттях хрещення, ймовірно, здійснювали під відкритим небом або в басейнах терм, оскільки баптистерії цього часу майже невідомі. Спроби визначити ряд будівель в Остії, Римі і Милані як баптистерії, побудовані в цей період, не увінчалися успіхом. Однак в будинку зборів в Дура-Европос при реконструкції будівлі в церкву одна з його кімнат була перетворена в баптистерій: у західній стіні під кам'яною аркою-ківором помістили обмазану штукатуркою купель метрової глибини.

Ось як описує М. І. Ростовцев картину, побачену археологами: «Перестроєне і пристосоване для християнського культу, будівля складалася з двору, де християни збиралися до і після богослужіння, з великої продовговатої зали молитовних зборів з кафедрами і амвоном для священника або єпископа, з другої сторони квадратної великої зали, служившої, ймовірно, місцем влаштування священних трапез або, може бути, школи для дітей і оглашених, і, нарешті, з маленького баптистерія з кімнатою над ним на другому поверсі, куди піднімалися по лісній».

На те, що цей приватний будинок був перетворений в будинок зборів, вказують не тільки архітектурні особливості, але і фрески. Їми були оздоблені стіни баптистерія. Зображені сцени з Ветхого і Нового Заповіту видимим чином проповідували новонакрещеним зміст походження Таїнства. Виконані були розписи між 232 і 256 роками.

Цей живописний цикл християнського мистецтва, оформлений приміщенням для богослужіння, — також унікальний: найдавніший з відомих, не вважаючи розписів в катакомбах. Але в порівнянні з катакомбними фресками в Римі, в Сирії спостерігається незвичайна тенденція. Тут розпис вирішений як цілісна за задумом іконографічна програма декорації інтер'єру, хоча сюжети різноманітні.

В східній ніші в люнеті (поле стіни, обмежене аркою і її опорами), що відповідає Святому Святому святилищу східного типу, був зображений Добрий Пастір, пасущий стадо і несущий на плечах заблукалу овцю; нижче — невеликі фігурки Адама і Єви по обидві сторони райського дерева (стіна символічно відкриває образ Христа як Доброго Пастора з первородного гріха і Другого Адама); на стінах церкви представлені сюжети «Ходіння Христа по водах», «Ісцелення ослабленого в суботу», «Жінки-мироносиці у гробі» (стіна з двома жінками у мармурового саркофага римського типу, з високою кришкою з сходами, очевидно, третя фігура не збереглася), «Христос і самарянка у

Franz Cumont and Michael Rostovtzeff in front of the Mithraeum (1933-1934)

колодца» или «Самарянка у колодца», по другой версии — «Благовещение у колодца» (изображена одна фигура женщины, набирающей воду из колодца; возможно, изображение Христа не сохранилось, но возможно и другое: на Востоке ценили «Протоевангелие Иакова», с которым связан иконографический сюжет «Благовещение у колодезя»; некоторые ученые допускают, что это древнейшее из известных изображений Богородицы), «Битва Давида с Голиафом».

Символическая соотнесенность эпизодов по вертикали не вызывает сомнений. Тема утраченного прародителямирая и рая, обретенного благодаря новому Адаму — Спасителю, особенно существенна для прообраза будущей алтарной апсиды, каковой является эта ниша. На боковых стенах баптистерия в двух регистрах развернуты композиции, подчеркивающие необходимость для человека веры во Христа. А поскольку крещение уверовавшего воспринималось ранними христианами как чудо полного преобразования человека, то и росписи повествовали именно об этом. Вот Христос исцеляет расслабленного — и тот, уже здоровый, поднимет свое ложе; вот Христос спасает маловерного Петра, идущего по водам, и так же спасает душу любого человека, приходящего к Нему. Свообразным зрительным символом христианской веры служила и сцена «Жены у гроба» («веруем во Христа, распятого и воскресшего», по слову апостола Павла). На некоторых фресках, как видим, с темой веры связуема

тема воды, что естественно для изображений в баптистерии. Верой возможно покорить водную стихию («Хождение по водам»); водой живой, текущей в жизнь вечную, является вера во Христа для всех — иудеев и эллинов (об этом узнает самарянка у колодца).

Стиль росписей — условный, иератический (от греч. *hieratikos* — ритуальный, священный, культовый), плоскостный и линейный — не обнаруживает никаких следов западного влияния, отличаясь большой примитивностью. Специалисты отмечают, что здесь были использованы антиохийские образцы. А изящное и гармоническое никогда не привлекало сирийцев. Выразительное они всегда предпочитали прекрасному. В искусстве они более всего ценили догматическое начало, облекавшееся в неизменные, но понятные для всех формы, импонировавшие своим экспрессивным реализмом. Они выделяли в явлении лишь его наиболее существенные черты, чтобы затем вознести его из трехмерной реальности во вневременную и внепространственную сферу абсолютных догм.

По сравнению с росписями синагоги и языческих храмов в Дура-Европос, композиции в домовой церкви отличаются упрощенностью рисунка и огрубленной манерой письма, но их стилистические особенности не выпадают из общего контекста восточного стиля. Вот как характеризует росписи языческого храма того же древнего города историк средневекового и византийского искусства Андрей Николаевич Грабар: «Сокращенное пространство,

плоские фигуры с резко прочерченным контуром, без объема и веса... движутся с лицом, обращенным к зрителю; короче говоря, это экспрессивное искусство, не претендующее на подражание оптически видимому миру или на иллюзорное представление действительности».

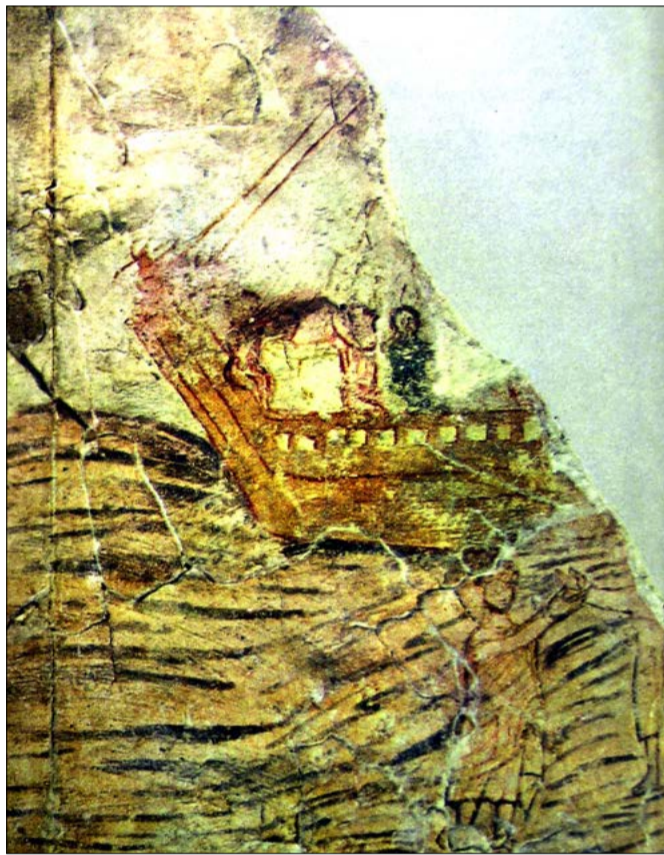
В дальнейшем именно восточный стиль получил широкое использование и развитие в христианстве. Некоторые фигуры Дура были справедливо названы «восточными предтечами византийской живописи». Фигуры росписей помещаются на светлом фоне, они слабо связаны друг с другом, изображаются во фронтальных позах. Появление фронтальной фигуры ведет к разнообразным последствиям — скованным жестам, лишенным опоры ногам и т. д. Большинство ученых считает принцип иератической фронтальности единственно убедительным способом передачи потустороннего присутствия. Вместе с тем сама их условность подчеркивает необыденность образов и их символический характер.

Таким образом, восточный фактор формирования византийского искусства привнес отказ от пространства позади картинной плоскости, простоту и ясность очертаний, тяготеющий к линейности плоский рельеф формы внутри этих очертаний и, может быть, самое важное качество — связь изображенных фигур с находящимся перед ними реальным пространством. Для превращения магического реализма в пространственную космологию византийского храма раннехристианским

фрескам не доставало лишь центральной идеи, которая выступила бы в качестве движущей силы. Такой идеей впоследствии станет теория изображения, выросшая из споров иконоборческой эпохи.

Росписи Дура-Европос (хранятся в Национальном музее в Дамаске, Сирия, и в музее штата Иллинойс в США) поразительны не своим художественным уровнем (он невысок), но предвидением тенденций развития христианского искусства. Иконография христианских сюжетов, более развернутая и осознанная, нежели в живописи катакомб, оказывается сопряженной не с дальнейшим отторжением эллинизма (как этого следовало бы ожидать), а, напротив, с поисками гармоничного соединения восточной выразительности с традициями позднеимперского искусства. Этим тенденциям принадлежало будущее. В живописи катакомб античная традиция существовала непосредственно — на уровне ремесла, жила «в кончиках пальцев» художников, в то время как в идейной программе было стремление к фанатическому разрыву со всем тем, что переживалось как эллинистическое. Росписи далекой сирийской провинции демонстрируют противоположный результат, и в этом их безусловное значение.

*Серафима Хмызенко,
студентка 4 курса
иконописной школы
Полтавской Миссионерской
Духовной семинарии*

План-схема домовой церкви в Дура-Европос

Росписи домовой церкви в Дура-Европос: «Женщина у колодца», «Хождение по водам», «Исцеление расслабленного в субботу»

Раскопки Дура-Европос

Молодіжний літній богословський інститут

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, на базі Полтавської Місіонерської Духовної семінарії 1–5 липня працював Молодіжний літній богословський інститут. Цього року основною темою опрацювання було обрано літургію.

Молодіжний літній богословський інститут — спільний проект двох Синодальних відділів Української Православної Церкви — релігійної освіти, катехізації і місіонерства та у справах молоді. Організатори визначили метою місіонерсько-катехізаторську просвіту молодого покоління та популяризацію православної духовної освіти. П'ять днів спільного життя студентів і викладачів були наповнені навчанням і спілкуванням, молитвою і відпочинком на березі Дніпра. У Горішні Плавні прибула молодь з Київської, Білоцерківської, Сумської, Харківської, Полтавської, Кременчуцької, Івано-Франківської, Тульчинської, Житомирської, Овруцької, Дніпропетровської, Криворізької та Запорізької єпархій.

В актовій залі Полтавської семінарії відбулося відкриття роботи інституту. Віце-ректор Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін звернувся до учасників з вітальним словом і передав слова вітання від Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа — Голови Синодального відділу релігійної освіти, катехізації і місіонерства. Далі відбулося знайомство учасників, а згодом і бесіда з ними Високопреосвященнішого Іони, архієпископа Обухівського, Голови Синодального відділу у справах молоді. Архієпископ відповів на численні запитання.

Віце-ректор Полтавської семінарії, єпископ Новосанжарський Веніамін провів для учасників екскурсію навчальним закладом: ознайомив з розписом семінарського храму преподобного Нестора Літописця, показав бібліотеку, навчальні аудиторії та спортзал. Під час екскурсії його Преосвященство розповів про історію семінарії та її діяльність.

Напередодні дня пам'яті святителя Іоанна (Максимовича), архієпископа Шанхайського і Сан-Франциського, в Трьохсвятительському храмі було звершено місіонерське всенічне бдіння.

Богослужіння зупинилося і єпископ Веніамін пояснював історичні та богословські аспекти тих чи інших його частин.

Другий день розпочався з місіонерської Божественної літургії в Трьохсвятительському храмі семінарії. Учасники молитовно вшанували пам'ять святителя Іоанна Шанхайського і Сан-Франциського. Богослужіння очолив віце-ректор Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін. Усі таємні молитви, які священник вимовляє у найважливіші моменти літургії, Архієпископ читав у голос, щоб молодь мала можливість почути і зрозуміти їх глибокий сенс і красу. Богослужіння зупинилося, і Владика пояснював історичні та богословські аспекти головних його частин.

Під час літургії була піднесена сугуба молитва про мир в Україні, про єдність Православної Церкви, а також молитовне прохання до Господа про благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, який в цей день святкував свій день народження.

Наприкінці Божественної літургії Преосвященний єпископ Веніамін звернувся до віруючих зі словом настанови, зокрема вказав на яскраві моменти з життя святителя Іоанна, і благословив усіх.

Після обіду в бібліотеці семінарії відбулася зустріч Високопреосвященнішого, архієпископа Обухівського Іони з учасниками заходу. Владика розповів про молодіжні проекти «молодіжного» відділу, зокрема про Всеукраїнський фестиваль православної молоді «Ортофест», який стартував минулого року. Архієпископ поцікавився, чим живе сучасна православна молодь, і відповів на запитання. Кожному учаснику Владика подарував авторську книгу «Пастир і громада. Збірник інтерв'ю» і примірники журналу «Отрок».

Далі перший заступник голови Синодального молодіжного відділу, модератор знаменитої Іонинської «молодіжки» архимандрит Іоасаф (Перетятко) прочитав лекцію «Богослов'я для молоді», розкривши основні аспекти життя сучасної молоді людини в душі Євангелія.

Після лекційних занять учасники молодіжного інституту на чолі з куратором спортивних заходів викладачем семінарії протоієреєм Павлом Рудем

вийшли зіграти дружній футбольний матч. Грали на новому футбольному полі загальноосвітніх шкіл №4 та №5. Звичайно, перемогла дружба.

Закінчився день кінолекторієм, що провів проректор з виховної роботи Полтавської семінарії протоієрей Ростислав Денисюк.

Третій день роботи молодіжного інституту розпочався з лекції «Теоретична і поетична літургика», яку прочитав завідувач канцелярії, викладач семінарії Юрій Петрович Петролюк. У рамках лекції було розглянуто історичний хід розвитку гімнографії, зокрема на прикладах спадку святителя Петра (Могили) і священносповідника Афанасія (Сахарова), єпископа Ковровського, у минулому викладача Полтавської Духовної семінарії. За цим послідувала дискусія, учасники якої обговорили питання літургійних традицій Православної Церкви та богослужбової мови. Лектор відмітив особливу роль церковнослов'янської мови у молитовному житті православних слов'ян.

Наступною була лекція проректора з виховної роботи семінарії протоієрея Ростислава Денисюка «Євхаристія та ікона», у ході якої викладач порушив проблему правильного розуміння змісту і значення святого Таїнства Євхаристії.

Після лекційних занять учасники заходу здійснили екскурсію по місту Горішні Плавні з відвідуванням місцевих пам'яток, насамперед Свято-Миколаївського Архієрейського подвір'я, завітали до нового скверу «Феггехро». Очолили групу віце-ректор Преосвященний єпископ Веніамін та викладач семінарії протоієрей Миколай Попльонтаній. Вони ознайомили студентів з історією міста та собору Архієрейського подвір'я. Про напрямки роботи Духовно-просвітницького центру, що працює при Архієрейському подвір'ї, розповів його директор, викладач семінарії протоієрей Георгій Коваленко.

Далі у малій залі Горішньоплавнівської міської ради відбулася зустріч місцького голови Дмитра Геннадійовича Бикова з учасниками Молодіжного літнього богословського інституту. На зустрічі були присутні начальницького відділу освіти Лілія Олександрівна Щербина та вчитель християнської етики міських шкіл. Зустріч пройшла у формі відкритого неформального діалогу. Дмитро

Биков розповів про проекти розвитку міста, про інтелектуальні, творчі та спортивні досягнення громади та відповів на запитання.

Наприкінці третього дня відбулася зустріч учасників Молодіжного інституту з вихованцями старшої групи Духовно-просвітницького центру Свято-Миколаївського собору.

Темою першої лекції четвертого дня стала «Церква — мала сім'я», прочитав її духівник та викладач Полтавської Місіонерської Духовної семінарії протоієрей Георгій Граб. Лектор наголосив на тому, що людина повинна вести активне духовне життя, інакше не побудує ні з ким добрих відносин. У наступній лекції «Як молилися наші предки і люди інших релігійних культур?» викладач семінарії протоієрей Яков Прутян розповів про особливості духовної культури епохи палеоліту — жертвоприношення, уяву наших предків про загробне життя та їхню посмертну долю. Цього ж дня викладач семінарії протоієрей Анатолій Боярчук розповів про роль у житті християнина ікони як образу Першообраза та про сутність молитви.

Після обіду учасники здійснили екскурсійну подорож до Полтавського гірничо-збагачувального комбінату та відвідали Горішньоплавнівський історико-краєзнавчий музей, а ввечері з викладачами відправилися на пікнік на берег Дніпра. На природі викладач семінарії протоієрей Миколай Попльонтаній провів літературний вечір «Таїнство вічності». Читали вірші та прозу поетів і письменників раннього та пізнього романтизму. Частково обговорили філософську статтю М. О. Бердяєва «Час і вічність». А окрім того, їли смачну, приготовлену на багатті юшку, грали у спортивні ігри, спілкувалися. Гості подарували священнослужителям пісню «Вера вєчна, вєра славна, наша вєра Православна!» та висловили подяку. За чаюванням у семінарії молодь спілкувалася з Владикою Веніаміном.

В останній день роботи інституту учасникам було запропоновано дві лекції. Першу — «Реальність та символ: Таїнства у православ'ї, католицтві і протестантизмі» — прочитав викладач семінарії протоієрей Сергій Яблунівський, розглянувши загальні і відмінні риси православної, католицької і протестантської сакраментології.

Наступну — «Книга Левіт — старозавітна літургіка» — прочитав віце-ректор Преосвященний єпископ Веніамін. Владика розповів про взаємозв'язок сучасного православного чину богослужіння з древнім ізраїльським. Особливу увагу віце-ректор приділив системі жертвоприношень, вказавши на аналогію сучасних проскур з овнами і особливе ставлення до мирної жертви — основи всіх світових культових систем: куштуючи від принесеної тварини, людина ніби сиділа за одним столом і їла з Богом і його жерцями — старозавітними священиками. Відштовхуючись від теоретичної платформи заповіді шанування суботи та особливих днів, Владика пояснив, що людина як душевно-тілесна істота отримала від Господа дозвіл присвячувати поліпшенню матеріального світу шість днів і лише один день — духовно-душевної природи, в той час як після земної смерті, з обоженням тілом, згідно з правилом зворотної перспективи, людина вже буде присвячувати душі шість днів, а тілу лише день. І як нестерпно важко буде тим, хто хоча б один з днів тижня не навчився узгоджувати з вимогою душі і совісті.

Юнаки і дівчата подякували Його Преосвященству та усім, хто доклав зу-

силь до організації чудового освітнього молодіжного проекту, за сімейну атмосферу, гармонійне поєднання лекційного часу і часу відпочинку, і піднесли Владичі у дар букет квітів, а на згадку про себе — альбом зі спільним фото та відгуками.

На завершення роботи інституту учасники зібралися у семінарському храмі преподобного Нестора Літописця, щоб подякувати Богові за п'ять днів плідної праці. Подячний молебень очолив Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін у співслужінні викадачів семінарії. Після богослужіння Владика звернувся до молоді зі словом настанови та вручив кожному учаснику МЛБІ сертифікат про прослуханий курс лекцій.

Організатори І Молодіжного літнього богословського інституту висловлюють подяку Преосвященним архієреям, керівникам єпархіальних відділів у справах молоді та його учасникам за сприяння у місіонерсько-катехізаторській просвіті молодого покоління України і популяризації православної духовної освіти, і сподіваються, що п'ять днів плідної праці принесуть свої добрі плоди.

Зверніть увагу

Допоможи жити!

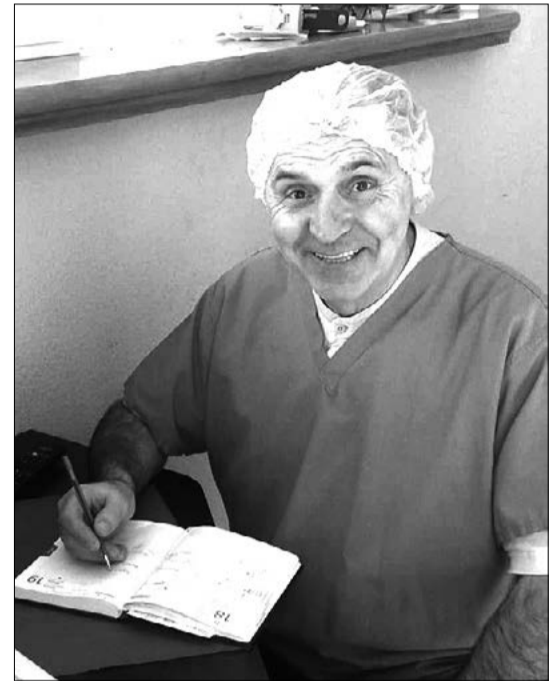
Православний волонтерський центр «Благо», який діє при відділі благодійництва та соціального служіння Полтавської єпархії УПЦ, звертається з проханням про молитовну та матеріальну підтримку.

Фінансової та молитовної допомоги потребує відомий полтавський лікар-стоматолог **Іван Григоришин**, з яким стався нещасний випадок: на робочому місці зірвався клапан на газовому балоні. У результаті медик сильно обгорів.

Зараз чоловік знаходиться в Опіковому центрі Кременчуцької центральної лікарні. Попереду – довгий і складний період лікування та реабілітації в чужому місті.

Сума, необхідна на лікування, становить щонайменше 50 000 грн.

Реквізити для допомоги:
Карта ПриватБанку 5168 7573 2949 8887 (Тимченко Світлана Іванівна — донька).

Десятирічний **Владислав Горгола** із села Солониця Лубенського району вже вісім років бореться з раком крові (гострий лімфобластний лейкоз). Хлопчик пережив два рецидиви захворювання, нині перебуває в ремісії. Проте щоб вона була стійкою, необхідна трансплантація кісткового мозку за кордоном. Хлопчика чекають на лікування в Італії. Вартість — 125 тисяч євро. Родина Владика не може зібрати самотужки таку суму і звертається з проханням про будь-яку допомогу до всіх небайдужих.

Реквізити для допомоги:
Карта ПриватБанку 4149 4978 6894 0075 (Горгола Олександр Михайлович — тато).

Більш детальна інформація на сторінці в Instagram: [@help_viadik_gorgola](https://www.instagram.com/help_viadik_gorgola) та на сторінці у Facebook: <https://www.facebook.com/help.vladik.gorgola/>

Допомоги потребує чотирирічний **Владислав Кириченко** з села Старий Іржавець Оржицького району з діагнозом світлоклітинної саркоми нирки (рецидив). Дитина перенесла вже сім курсів хіміотерапії, лікується на стаціонарі онкогематологічного відділення дитячої міської клінічної лікарні Полтави.

Попереду хлопчика чекає тривале вартісне лікування. Родина звертається по допомогу до всіх небайдужих.

Реквізити для допомоги:
Карта ПриватБанку 5168 7573 9087 7316 (Кириченко Віта — мама)
Більш детальна інформація на сторінці у Facebook: <https://www.facebook.com/groups/279338006341040/>

Щоб допомагати іншим, не обов'язково мати великі статки. Для цього потрібно мати лише добре серце. Не соромтеся віддавати маленькі суми, адже головне правило благодійності говорить, що не буває маленької допомоги. Вона або є, або її немає. Із крапель, якщо їх багато, може утворитися ціле море. Можливо, саме Ваші 20, 50 чи 100 гривень стануть вирішальними у порятунку чийогось життя.

Продолжение. Начало в № 6

Второй разъезд

Полустанки

Марина Новицкая, первая земная муза поэта Евгения Гребёнки. Первый офицерский чин. «Пирятинская весна», растянувшаяся на добрых два «лета». Ограблен спасённым подчистую. В Петербург без всякого промедления! Николай Иванович Греч и Пётр Александрович Плетнёв — «крестные отцы» Е. П. Гребёнки в литературе. Знакомства и дружба на всю жизнь П. П. Ершовым, автором «Конька-Горбунка», поэтом А. В. Кольцовым, критиком В. Г. Белинским, писателем-энциклопедистом В. И. Далем и другими. «Очи чёрные» — Мария Ростенберг: истинная муза поэта.

Безусловно, у Евгения, как и у всякого настоящего поэта, должны были быть свои музы — причём не только небесная, но и земная. Персонификацией этой последней стала сестра его однокашника по гимназии и близкого приятеля Коли Новицкого — Марина.

Сложно сказать, когда начался этот юношеский роман — с неизбежной идеализацией избранницы, томлением и грёзами, робкими надеждами сделать её своей навсегда, призрачными планами на будущее... Но чем ещё, помимо стихов, можно было воздействовать на сердце красавицы (действительно склонное к изменам, как показали дальнейшие события)? Ещё не родился знаменитый Козьма Прутков, который дал дельный совет для подобных случаев: «Если хочешь быть красивым, поступи в гусары». Никаких гусаров поблизости от Нежина, впрочем, не наблюдалось, но нечто подобное всё же имелось: малороссийские казацкие полки. И время записаться в один из них было самое что ни на есть удачное. Так уж оно совпало: Евгений успешно завершил курс обучения в гимназии, получив право производства в первый, 14-й классный чин, а в Польше как раз вспыхнуло восстание, что и стало причиной развёртывания казачьих резервных полков. Бить же поляков было, как известно, для малоросса поистине святым делом. Гусаром не гусаром, но казачьим обер-офицером в тёмно-зелёном мундире, с красными лампасами на шароварах, при сабле, пистолетах и предстал Евгений пред Мариной.

Ему даже посчастливилось вкусить в какой-то мере гусарской славы: во время движения на Польшу на днёвках и ночёвках не то что офицеры, но и рядовые шли нарасхват — их старались получше устроить, повкуснее угостить. Юный герой от этого чувствовал, по

Станция по имени Евгений Гребёнка

Евгений Гребёнка (Гребинка)

его же словам, неловкость: добро бы возвращались домой с победой, а так оказываемые почести представлялись ему совершенно неза заслуженными и оттого обременительными.

Граф И. Ф. Паскевич (земляк Гребёнки, родом из Полтавы) чудесно, впрочем, справился со своей задачей, 7 сентября 1831 года взяв на штык столицу Царства Польского силами регулярной армии (за что получил титул князя Варшавского). Запасных не потребовалось. Их полки были расформированы. С тем и закончилась военная служба Евгения: он отклонил предложение остаться в армии, подал в отставку и поселился на некоторое время в Убежище.

Великие поэты и писатели — «производство», как известно, штучное. У Пушкина была Болдинская осень — пора необыкновенного творческого подъёма, вызванная вынужденным затворничеством в нижегородской глухомани из-за объявленного холерного карантина. У Гребёнки была своя «Пирятинская весна» (растянувшаяся, правда, на целых два «лета» — 1832 и 1833 годов). Затворничество в отцовом Убежище тоже оказалось вынужденным, в чём косвенно был повинен... сам Евгений.

А дело было так: едуци из Нежина домой, ещё учащимся гимназии, он увидел утопающего, изо всех оставшихся сил зовущего на помощь. На берегу суетились дети его, кричавшие, что отец не умеет плавать. Евгений плавать умел и выручил из беды несчастного. Им оказался Исаак Рубинштейн (предок известного финансиста Митьки Рубинштейна, сыгравшего затем весьма печальную роль в судьбе русской финансовой системы в 1916 году). Спасённый явился на следующий день после происшествия в Убежище с изъявлениями благодарности. В знак признательности он предложил Павлу Ивановичу принять участие деньгами в своём чрезвычайно заманчивом и невероятно выгодном проекте. Отец Евгения отдал жулику все свободные деньги — видимо, под честное слово, не озаботившись должным

юридическим оформлением. Взыскать их впоследствии не представилось возможным — проект, как заявил Рубинштейн, провалился, и он сам, мол, остался гол как сокол.

Что получилось в итоге? Средств на учёбу в гимназии высших наук князя А. А. Безбородко для младших братьев Евгения — Михаила, Николая и Александра — не оказалось (текущих доходов едва хватало на жизнь и плату за учёбу в Нежине брата Аполлона, поступившего туда в 1828 году; остальных отдали в Пирятинское уездное училище). Крайне редкими стали визиты в Нежин к Марине Новицкой — дочери процветающего врача, с которой Евгений теперь не чувствовал себя, по бедности, ровней.

Убежищенские досуги заполнялись, надо полагать, в первую очередь творчеством. Это были записи преданий и легенд, слышанных ранее, в детстве, от мамы, отца, няньки, местных крестьян, учителей, соседей, и создание на их основе поэзий т. н. «Малороссийского цикла», «Русского цикла», произведений прозы, составивших затем сборник «Рассказы пирятинца» и весьма напоминающих некоторые гоголевские повести из цикла «Миргород». Писались рассказы «Сто сорок пять», «Вот кому зозуля ковала!», «Мачеха и панночка» и другие.

Откуда взято, что «всё это» сочинялось именно в пирятинском крае, причём в упомянутое время? Откровенно говоря, это предположение. Но основывающееся на следующих предпосылках: чуть позже, в Санкт-Петербурге, Гребёнка начинает публиковать свои произведения, что называется, «пачками», иной раз по несколько книг в год. При этом он не просит родных (подобно Гоголю) сообщать ему интересные случаи, предания, поговорки и т. д. Очень трудно избавиться от ощущения, что Евгений не пользовался никакими «домашними заготовками». Тем более что массу времени поглощает у него служба — к тому же «служб» этих год от году становится всё больше, времени свободного, соответственно, меньше, — а вирши, рассказы и повести только приумножаются.

Но всё же затянувшаяся «Пирятинская весна», течение которой было насыщено не только творчеством, но и провинциальными досугами обременительного свойства, в конце концов становится Евгению в тягость. Предчувствие этой скуки сквозит в одном из писем Гребёнки (конца ещё того памятного, событийно насыщенного 1831 года) к Николаю Новицкому, приправленному стихами автора:

*Все вист да вист, о, Боже правый!
Несносна эта мне игра:
Я должен для чужой забавы
Сидеть от утра до утра
За ломберным столом, зевая.*

*Ни веселиться, ни шутить!
Безмолвие только прерывая
Словами: «Сударь, вам
ходить».*

Решительные перемены случились осенью 1833 года, когда в Убежище вдруг нагрянул из Санкт-Петербурга близкий друг Павла Ивановича Гребёнкина — Василий Иванович Григорович, конференц-секретарь и профессор Императорской Академии искусств. Его рассказы о Северной Пальмире (а к ним в придачу Григорович написал рекомендательное письмо к своему сыну Александру, уже генералу, с просьбой посодействовать земляку) решили судьбу юноши: только туда, в Петербург, и без всякого промедления! Сборы были недолги: Рождество 1834 года, а затем и своё 22-летие Евгений встречал уже «на брегах Невы».

Сколь ни скромна была эта рекомендация, но Евгений сразу же получает в Петербурге «место» в подразделении Министерства народного просвещения — учёной экспедиции при комиссии духовных училищ. Ему назначают 750 рублей годового жалования — при том, что «зарплата» учителя гимназии, а также, для примера, строевого майора в пехоте составляла 350 рублей годовых: уже жить можно. Обязанности же были не весьма обременительны: «Моё дело — составлять записки или переводить с французского бумаги, а другие переписывать», — сообщал он о них в одном из своих писем на родину.

Служебная (рука отказывается написать «чиновничья»: избрав своей стезей просветительскую, он оставался верен ей до конца жизни) карьера Евгения складывается просто замечательно: год с небольшим спустя, с августа 1835-го, Гребёнка начинает преподавать словесность в Дворянском полку. Далее, как он сам сообщает в одном из своих писем, ему также «предлагают читать лекции в школе, которая создаётся при Собственной Канцелярии Его Императорского Величества, дают 1000 рублей».

Чудесно складываются и дела на литературном поприще. Если в допетербургский период ему удалось напечататься лишь в харьковских разовых «Украинском альманахе» Измаила Срезневского и Ивана Росковшенко да «Утренней звезде» того же Срезневского и Ивана Петрова, и разок крохотным отрывком из «Опыта перевода «Полтавы», поэмы А.С. Пушкина, переложенной на малороссийский язык» — в «Московском телеграфе» Николая Полевого, то теперь он осваивает маститый журнал «Сын отечества» Николая Греча, где публиковали свои произведения лучшие умы того времени. В его же, Греча, типографии издаёт в упомянутом 1834 году (первом году жизни в столице империи!) свою первую книгу «Малороссийские

приказки Е. Гребёнки». И осенью того же 1834 года получает от Греча, совершенно очарованного открытым им очередным талантом, чрезвычайно лестное для 22-летнего литератора предложение участвовать в создании 24-томной русской энциклопедии, за что ему было обещано, как сообщает он в письме родителям, «рублей пятьсот».

Русский издатель, редактор, журналист, публицист, беллетрист, филолог и переводчик (и прочая, и прочая!), Николай Иванович Греч является, таким образом, самым первым из наставников Гребёнки, выведших его на широкий литературный путь. На «четвергах» у Греча Гребёнка свёл знакомства с Ф. В. Булгариным, К. П. Брюлловым, Н. В. Кукольником, А. С. Пушкиным, П. А. Плетнёвым...

Петр Плетнёв

Не менее участливым к судьбе юноши оказался и Пётр Александрович Плетнёв — критик и поэт пушкинской эпохи, возглавлявший кафедру русской словесности в Санкт-Петербургском университете, преподававший русский язык и словесность наследнику цесаревичу Александру Николаевичу и другим особам Царского Дома. Ряд важных для становления Гребёнки-писателя знакомств (в частности, с Петром Павловичем Ершовым, автором ставшей классикой русской литературы сказки в стихах «Конёк-Горбунок», с которым он крепко подружился), поэтом А.В. Кольцовым, а также критиком В. Г. Белинским состоялись на литературных вечерах именно у Плетнёва.

Это была поистине восхитительная, ныне прочно забытая форма учёбы и совершенствования литераторов — «вечера»; их почитали своим долгом содержать и поддерживать лучшие люди той эпохи: в описываемое время и применительно к нашему герою — помимо упомянутых Греча и Плетнёва — также князь А. И. Одоевский, Н. В. Кукольник, В. А. Владиславлев и другие.

А вскоре собственные «литературные пятницы» завёл в своей уютной государственной квартире в доме № 56 на 5-й линии Васильевского острова («прекрасно меблированные 2 комнаты, приемная и кабинет, [а] кроме того, опочивальня и кухня») и сам

Евгений — и это меньше чем через два года по его приезде в Санкт-Петербург.

Стремительный взлёт Евгения объясняется несколькими обстоятельствами. Во-первых, переехав в столицу, он попал отнюдь не в чуждую среду: Петербург оказался, по его собственному выражению, «колонией просвещённых малороссиян», где он нашёл не только полтавскую, но даже и пирятинскую, а также нежинскую диаспоры (последняя состояла, естественно, преимущественно из выпускников родной гимназии). «Все присутственные места, все академии, все университеты переполнены земляками, и при назначении человека на службу малоросс обращает особенное внимание на ум и способности [претендента на должность]», — пишет Евгений своему другу Николаю Новицкому 7 марта 1834 года.

Относительно наличия «ума и способностей» сказано было другу отнюдь не всуе: Новицкий, косвенно искушённый Гребёнкой, тоже перебрался было в Санкт-Петербург и даже устроился чиновником в канцелярию того же Министерства народного просвещения. Но быстро осознал, что по его данным особые перспективы в карьере не просматривались. И он вскоре вернулся домой. Откуда отписал Евгению, что его сестра Марина, избранная поэтом своей музой-вдохновительницей, вышла замуж за приезжего офицера.

Вероятно, на тот момент данное обстоятельство было воспринято Гребёнкой как удар. На самом же деле, вникнув в суть вопроса, для характеристики ситуации как нельзя лучше приходят на ум пушкинские строки: «судьба Евгения хранила». От житейского подзатыльника слетели розовые очки, и любимое существо предстало в ином, истинном свете: «Я хочу не думать о ней, я презираю её; а несносное воображение беспрестанно мне её представляет; она не стоит того, чтобы я о ней думал: она хоть и хорошенький бюстик, но без души; её глаза хоть и глядят так упоительно, но в них светится огонь сладострастия — и больше ничего; её улыбка хоть и очаровательна, но полна лжи...». Это из «Записок студента» — повести, опубликованной в «Отечественных записках» в 1841 году — когда всё прошлое уже вроде и быльём поросло. Но прототипы мгновенно опознали себя в персонажах литературного произведения, и Гребёнке даже пришлось оправдываться перед Новицким: «...Письмо твое меня очень огорчило... Удивила меня твоя странность — сочинение, плод фантазии приправлять к частной жизни, и еще принаравливать к лицу, которое, по своей доброй и благородной душе, было и останется для меня навсегда драгоценнейшим предметом в мире... Это меня сильно огорчает. Мое правило мстить и мужчинам добром, а женщинам?! да и мысль подобная не придет в порядочную голову... Ты пишешь, что я нагородил

Федор Шаляпин с супругой

небывальщины, да это иначе и быть не могло, все сочинения небывальщины... Если твоя сестрица считает себя обиженной, хотя я не понимаю чем, то пусть рассмотрит хорошенько действующие лица и увидит великую разницу, я же убит одной мыслью, что нечаянно мог огорчить эту добрую и милую даму, и прошу у нее великодушного прощения» (строки из письма от 12 мая 1841 года).

Так оно или нет (персонажи там изображены или «лица»), каждый волен судить по своему разумению. Но то, что любовь к Марине Новицкой была, по слову другого поэта, вовсе «не любовь, а любёночек» — на поверку подтвердилось.

Подтвердилось так: летом 1841 года, получив отпуск, Евгений приехал, как обычно, в Убежище. Обезд соседней, с которыми Гребёнки состояли в дружеских отношениях, входил в непременную программу пребывания. Одним из таких обязательных к посещению мест было село Рудка, частью которого владел приятель покойного отца (Павел Иванович скончался 20 октября 1837 года) отставной подполковник Андрей Андреевич Санковский. Он воспитывал внуку своей жены, в прежнем браке Боярской (муж которой, отставной поручик Григорий Иванович Боярский, умер в 1815 году). Их дочь Анастасия, вышедшая замуж за курляндского дворянина, отставного штабс-капитана Василия Васильевича Ростенберга и родившая ему в 1827 году дочку Марию, вскоре тоже умерла. Отец Марии — В. В. Ростенберг — четыре года спустя вторично женился на Анастасии Андреевне Пашкевич, имевшей в собственности 527 десятин земли в селе Плехово Лубенского уезда. От этого брака родилось пять сыновей и четыре дочери. Дочь от первого брака жила пусть и не с родным по крови, но искренне любившим её дедом Андреем Андреевичем Санковским и родной бабушкой Марией Алексеевной (в честь которой, возможно, её и назвали). С отцом же, Василием Васильевичем Ростенбергом, и мачехой, Анастасией Андреевной, Мария-младшая поддерживала при этом замечательные родственные отношения: достаточно сказать, что её (когда

подросла) взяли в крёстные матери для сводной сестры, самой младшей в семье Ростенбергов дочери Елены.

Мы намеренно столь подробно «влезает» в биографию Марии Ростенберг, сыгравшей впоследствии значительную роль в судьбе Евгения Гребёнки, ибо этот смысловой узел совершенно неправильно изложен в документальной повести О. С. Цибанёвой «Евген Гребёнка», а именно от неё «пляшут» практически все авторы популярных статей о нашем писателе и поэте. Там она, Мария — «как суворочка», воспитываемая дедом, «попробованном отцом Василием Ростенбергом», хотя на самом деле родители отца Марии жили в Курляндской губернии и к описываемому времени (началу 1840-х) уже умерли.

Так вот: именно здесь, в селе Рудка Пирятинского уезда, а ныне Гребёнковского района, и состоялось первое, но, как оказалось, поистине судьбоносное знакомство 30-летнего Евгения с ровно вдвое младшей от него Марией Ростенберг. Ещё, по-сути, ребёнок, она произвела, тем не менее, неизгладимое впечатление на петербургского гостя...

А год спустя, в свой следующий приезд, он уже танцевал с юной грацией на балу у помещицы Татьяны Густавовны Волховской, владелицы имения в селе Мойсевка Пирятинского уезда (теперь Дробицкий район Черкасской области), громко и небезосновательно именуемом «малороссийским Версалем», где дважды в год — в день рождения самой владелицы (12 января) и день именин покойного мужа на Петра и Павла (29 июня по тогдашнему календарю) — сюда съезжался со всей округи бомонд того времени, каждый раз человек по двести, не менее. Много танцевали, вдоволь говорили, щедро угощались от стола хлебосольной хозяйки.

Именно здесь, в Мойсевке, прежде не вполне определённое чувство Евгения переросло в любовь.

Вскоре Евгений просит руки Машеньки — ведь она тоже его любит. Родные юной красавицы говорят, что девушка слишком молода для брака. Убеждают хотя бы год подождать. Он согласен с их доводами (на самом деле, помимо

возраста, была ещё одна проблема: имение в Рудке, завещанное Марии, было заложено, а отдавать дочку и внуку бесприданницей Ростенберги и Санковские не хотели). Он, Евгений, готов тот бесконечный годик подождать.

Чувства, тем не менее, переполняют Евгения. Какие именно — навсегда запечатлел бессмертный романс «Чёрные очи» (так в оригинале), стихи которого были написаны Евгением Гребёнкой в «Зеленой гостинице» на улице Московской в Киеве, где поэт остановился на ночь по дороге в Санкт-Петербург:

*Очи черныя, очи страстныя,
Очи жгучія и прекрасныя!
Какъ люблю я васъ, какъ боюсь
я васъ!
Знать, увидѣлъ васъ я въ недо-
брыи часъ!
Охъ, недаромъ вы глубины
темныи!
Вижу трауръ въ васъ по душѣ
моей,
Вижу пламя въ васъ я
побѣдно:
Сожжено на немъ сердце
бѣдно.
Но не грустенъ я,
не печаленъ я,
Утѣшительна мнѣ судьба
мая:
Все, что лучшаго въ жизни
Богъ далъ намъ,
Въ жертву отдаю я огневимъ
глазамъ!*

Эти проникновенные, не боимся сказать — бессмертные строки впервые были опубликованы в «Литературной газете» 17 января 1843 года. А год с небольшим спустя, 30 июня 1844-го, Евгений и Мария были повенчаны в Покровской церкви села Рудка. Никакого имения за ней Евгений не взял, а унаследовал лишь проблемы с закладной. Но бесприданницей Мария действительно не стала. Её тётка Евдокия Григорьевна Неверовская, в девичестве Боярская, впоследствии, не имея своих детей, отписала племяннице свою земельную собственность в селе Лазорки (ныне село в Оржицком районе Полтавской области). И ещё одна, к слову говоря, станция на линии Киев–Харьков.

«Очи чёрные» со временем стали одним из любимейших русских романсов (первая публикация их именно как романса — 7 марта 1884 года). При его посредстве было впоследствии покорено не одно женское сердце. Самым известным случаем является, пожалуй, история любви одного из лучших исполнителей этого произведения — Фёдора Шаляпина, добавившего в честь своей пассии и будущей супруги итальянки Иолы Торнаги два куплета к романсу.

Он переведен на французский, испанский, греческий и другие языки; в Индонезии его исполняют на сунданском, а называется он «Ranon Hideung» (что означает, в сущности, всё то же — «Чёрные глаза»).

Строфы к романсу добавлялись и далее. В числе его лучших исполнителей перечисляются такие известные певцы, как Борис Штоколов, Валерий Агафонов, Николай Сличенко, Луи Армстронг, Хулио

Иглесиас, Лучано Паваротти, Пласидо Доминго, Хосе Каррерас... — да и возможно ли перечислить их всех?!

А сам Евгений Гребёнка позже тоже как бы дополнил своё творение новым стихотворением «В альбом жене»:

*Писать жене в альбом
немного странно,
Но хочешь ты — и я пишу, мой
друг.
Во время оно, помнишь,
безперестанно
Мой взор искал тебя в кругу
подруг.
Как упоительны бывали наши
встречи!..
И страстным трепетом мои
дрожали речи...
Но вот теперь я, Маша, твой
супруг,
Люблю тебя почтительно,
как друга,
И одного желаю, милый друг,
Чтоб ты всегда любила так
супруга.*

Счастья им было отведено немного: всего лишь четыре годочка. Брак был освящён рождением 23 ноября 1845 года дочки, которую назвали Надеждой. Крёстными её стали ректор Санкт-Петербургского университета статский советник Пётр Александрович Плетнёв и жена писателя Владимира Андреевича Владиславлева Софья Ивановна. О ней, о Наденьке, упоминает, в частности, в своих «Литературных воспоминаниях» писатель Дмитрий Васильевич Григорович: «У Даля познакомился я также с Е. П. Гребёнкой и время от времени заезжал к нему. Но уже в то время дом Гребёнки начинал изменять характеру простодушной провинциальной простоты, которою, говорили, он прежде отличался. Сам Гребёнка продолжал быть, по-прежнему, радушным и приветливым, но хозяйка дома, наслышавшись от мужа о посещаемых им литературных салонах князя Одоевского и графа Соллогуба, выбивалась из сил, желая устроить у себя нечто подобное. Раз как-то зашел я утром; Гребёнки не было дома; ко мне навстречу выслали его дочь, прелестную девочку лет четырёх; прежде чем я успел сказать ей что-нибудь, она устала на меня хорошенькие черные глазки и проговорила: «Мамаша в бодоаре!»»

В этом отрывке обратим внимание читателя, кроме «хорошеньких чёрных глазок», и на то, что «Гребёнки не было дома». Он действительно до самого конца дней своих много работал — и на литературном поприще, и на преподавательской работе. Помимо ранее упомянутых мест, он преподавал русскую грамматику и словесность также и во втором кадетском корпусе; эти же предметы (с 1 сентября 1644 года) читал в институте горных инженеров, а позже и в офицерских классах морского кадетского корпуса. Зачем же столько? Всё объясняется достаточно просто.

**Юрий Погода,
историк, писатель**
Продолжение следует

У теплому храмі літом служили рідко. Проте треби відправляли щоденно і по кілька разів на день. За всякою потребою йшли боголюбиві селяни до храму. Аж із самих Лубен добивалися.

Тут приймали записки на поминання, на часточку і прості сорокоусти. Славився монастир і особливим читанням — «неусипаючим Псалтирем». Саме в теплому храмі, подали від входу, аж під самісінькими вікнами, стояв аналой. Міцний, дубовий, із широкою дошкою навкіс. На тій дошці угорі лежав блаженський покривець зеленого оксамиту. В багатьох місцях нитки повипадали, мов тирса, утворюючи пліщини, особливо на зламах тканини. Китички по краях були де-неде обірвані. Чиєсь допитливе маля, подаючи записочку до аналою, було, зупиниться, розглядаючи оте диво. Та так задивиться, що мати не встигне всі свічки до ікон порозставляти, як оте отроча млядо вхопить китичку і крутить, крутить, до поки не відкрутить. Ченці, які читали за аналоєм ті записки, не звертали за молитвою жодної уваги на дитячі забавки. Тим паче що розгорнутий старовинний Псалтир у мідному зі срібною полудою окладі простирався вширш більш ніж на аршин і затуляв від праведного покарання буйні дитячі голови.

Псалтир читався з ранку до ночі і з ночі до сходу благословенного світила. Ченці і послушники змінювали один одного декілька разів на добу, не припиняючи ані на мить возносити благання до Небесного Владика.

Так і цієї ночі отець Модест стояв у темному храмі, схиливши голову над розгорнутою книгою. Його чорний клубок іноді нахилився разом з головою: ось-ось мав впасти на пожевоклі сторінки. Тоді монах випростовувався, поправляв клубок і клав на могутні груди широкий хрест: «Покой, Господи, душі усопших рабів Твоїх: убієнного митрополита Володимира, схигумена Геронтія, архидиякона Симеона, ігумена Арсенія, монахині Леонтії...» — промовляв чернець, перегортаючи стос папірців з іменами спочилих. Його голос ставав дужчим, лунаючи на весь храм, потім слабшав, а то і зовсім стихав. У цей час говорили не вуста, а зітхала в потаємній молитві вся його стражденна душа. Тоді Модест підводив очі до ікони Спасителя в терновому вінці і наче силувався пригадати чиєсь імена.

Не сходила з думки Килина. Як же він її любив, догоджав і одне просив у неї: «Сходи, Килисю, на прощу в Київ або Полтаву. Може ж, Господь почує твої молитви і пошле нам диточок, га?»

Років п'ятнадцять вони прожили разом, і з них п'ять років жінка ходила з богомольцями. Але, мабуть, не тільки молитви були в неї на серці. Бувало, повернеться з мандрів і все мовчить, про щось думає. А колись замість води святої і проскурку ремня солдатського принесла. Підбрала, мовляв, по дорозі. Спробував приміряти Модест

6/19 серпня — день пам'яті Мгарських преподобномучеників

Іменем революції

— не сходиться. А якось пішла з чимось у Лубни та й не повернулася. Разом з нею і ремінь той зник.

«Як же за тебе молитися, сердешна, за здоров'я чи за упокій?» — запитував Модест, пильно вдивляючись в обличчя Спасителя. Весь світ млів у його очах, аж постаті на іконах заломлювалися. Ввижалося, що і Сам Христос повертав Свою чесну главу в терновому вінці і стражденно поглядав на нього.

«Жива, жива, — шепотів він — Господи, напоум її, благослови на добрі діла і поверни до старої матері. Я ж ніколи не покину Твою обитель, тільки б Килина повернулася жива-здорово. Не заради себе прощу, Отче, але заради старої Домахи. Зглянься, Господи, на немощі її! Пропаде козачка, спливе від туги...» І посеред заупокійних молитов отець Модест упав ниць перед Спасителем і став гаряче молитися за здоров'я заблудлої Килини, і болячої Доменіки, своєї колишньої тещі, і Анастасії, що тепер доглядає її.

Згодом звівся з колін, одягнув клубука і став продовжувати читання псалмів. Надворі було темно, але час від часу місяць виринав із-за хмар і заглядав до старого храму. Товста воскова свічка на аналої

продовжувала горіти, закликаючи до молитви.

Зненацька пролунав постріл, потім другий — уже ближче, і вимогливий стукіт у ворота. Чернець хутко задув свічку, в храмі стало зовсім темно. Лише лампадка жевріла біля Спаса, кидаючи червоні тінні на ікону. Вікна виходили до монастирського муру, тому щоби побачити, що там за пригода, отець Модест похапцем вибіг у притвор, а звідти в сні. Там крізь віконну шибку при світлі місяця він уздрів солдатів з гвинтівками, що просочувались у двір через роззахнуті ворота. «Треба бігти до ігумена», — зблиснула думка. Прожогом кинувся з храму до будинку, де жив отець настоятель.

Ігумен Амвросій зазвичай прокидався дуже рано і потім довго молився в келії перед тим, як зібрати братію на ранішнє правило. Але зараз він стояв на ганку з келійником.

— Брате, до нас зайшов цілий полк солдатів. Мерщій біжи на скит і скажи отцю Пахомію, нехай запрягає воза. Допоможеш йому перевезти пасіку з поля подалі в ліс, бо нова влада все переведе. І прочанам своїм накажи, щоб тікали, а ми вже за них помолимося, коли живі будемо. — Поблагословив

Модеста і пішов разом з келійником до воріт.

Модест переліз мур і кинувся в обхід обителі до скиту. Коріння дерев хапало його за черевки, кущі дряпали напружені литки, теліпали по міцних плечах. Ієродиякон Модест біг, затиснувши в долоні поділ підрясника, а в іншій руці міцно тримаючи вервецю. Чорний клубок він загубив, коли перелазив мур. Встиг побачити, як той підскочив на камені і покотився вниз до річки.

Небо над ним їжилося, десь блискали зірниці, а серед хмар угорі панував повний місяць, освітлюючи монастирський ставок. Аж ось і скит. Проскочивши в хвіртку, Модест вбіг до келії скитоначальника Пахомія:

— Молитвами святих отець...

— Що там? — засіпався в ліжку Пахомій, силуючись підвестися.

— Солдати в монастирі, цілий полк!.. — забубонів Модест. — Отець настоятель наказав запрягати воза і ховати пасіку у ліс. А ще прочан наших відправити з Богом від біди подалі.

— Господ, помилуй! Та не вже цілий полк? Біда, ох біда, солдати — це біда, — закахикав отець Пахомій і почав

шукати ногами навпомацки свої черевки. Знайшовши їх, засвітив свічку, подивився на черевки пильно та й поскидав їх знову. Потім поліз під шафу і дістав старі, але ще ладні хромові чоботи. Сяк-так намотавши онучі, вліз у чоботи і поспішив з келії до хліву. За ним вийшов і Модест.

Скитоначальник вивів з хліву двох воликів і почав запрягати їх у воза, який стояв під старою розлогою липою посеред двору. Поки він порався біля волів, Модест побудив Пилипа з друзями, які зайшли звечора з поклоном від тещі і від Ониськи.

— Біжіть, хлопці, бо ота солдатня, що зайняла монастир, довго не розглагольствує. Як не станете до їх ватаги, то в них розмова проста — «іменем революції» і... аминь.

— Хай Бог милує і криє! І в наші краї ота революція прийшла, — схвильовано хрестився Пилип. — Хлопці, анумо на воза і тікаймо геть.

Хлопці повибігали у двір, почали впрягати волів. Висадили діжки з монастирським медом, прикидали соломою. У повітці позалишали глечики, глеки і маленькі горнятка з медом, що продавалися прочанам у монастирській лавці. Залишили, щоб не виникло жодної підозри, що ченці щось приховали. Два величєньких горщики Модест таки взяв звідти і передав землякам.

— Візьміть собі в дорогу, щоб солодше брелось світами. А цей, менший, бабі Онисьці завезіть... І помоліться за нашу братію... Дасть Бог, ще побачимось. А тепер їдьте за нами! Господи, благослови!

Модест зачинив ворота за возами і, підбігши, заскочив до Пахомія. Той правив воза в степ, та так, щоб скитська церква затуляла собою втікачів від поглядів з боку монастирських врат.

Починало сіріти. Відїхавши з півверсти, Пахомій зупинив волів і, гукнувши Пилипа, показав йому батогами на стежку, якою можна було спуститися поза ставком у Вільшанку, а там і на полтавський шлях.

— Благословіть, отче, — схилив голову Пилип, а за ним і всі богомольці.

— Бог благословить! Їдьте з Богом. Тут вас ніхто не зачепить, — сказав скитоначальник, спокійно подивившись кожному в очі.

Прочани повернули волами вліво, а монастирський віз покотився прямо до лісу.

Отець Модест сидів під яблунею біля хати своєї тещі Домахи і дивився на шлях. Давно вже не було жодного руху шляхом, неначе всі люди поховались від спеки в затишку садків і перелісків Засулля. Усі Лубни і прилеглі села були приголомшені останніми подіями в монастирі.

Модест нахилився трохи уперед, підперши долонями скроні. Він був вбраний по-сільському в полотняні штани, вишивану сорочку з мережкою, стоптані черевки на босу ногу. На потилиці притулювався солом'яний бриль. Півголови Модестові були перев'язані хусткою. Хоча рана майже

загоїлась, та все це не тішило душу. Довелося постригтися і ще й бороду збрить, що була геть у крові.

Два місяці панування солдатчини в монастирі запали в серці як один нестерпно довгий і болючий день.

Спершу, щоб розквартируватися, комісар звелів настоятелю перевести всіх монахів у його ігуменський будинок. Потім затребував ключі від усіх комор, льохів, клунь, сховів, горщик, кухні, трапезної і теплої церкви.

Солдати поводили себе так, що не доведи і помилуй! Пиячили, знущалися над ченцями, влаштували бійки прямо в храмі. Одним словом, бусурмани чи ще які нехристи.

Серед цієї армії було багато вояків, одягнутих у чорного сукна бушлати, чорні цупкі брюки і безкозирки — такі собі картузи зі стрічками на потилиці. На грудях у них перехрещувалися стрічки з набоями. Всі вони мали кисети з тютюном не тютюном — якоюсь смердючою тирсою, що її тільки й знали, що запихали до носа. Нанюхавшись, втрачали і розум, і сором. Іржали, як коні, кувкали свинями, завивали вовками, бігали монастирським подвір'ям, билися між собою, мов навіжені, а потім цілувалися і клялися в дружбі.

Якось Модест зайшов до Благовіщенського храму і жажнувся. Іконостас був розбитий, ікони Богородиці й Афанасія попробовані багнетами. Стіни, на яких ще де-не-де висіли ікони, були в дірках від куль, а на підлозі валялися купи шекатурки, битого скла, пошматовані ризи і кіоти. Аналой, за яким він ще донедавна читав Псалтир, стояв не біля вікна, а посеред храму. А на ньому — недопита пляшка самогонки і декілька склянок від лампадок. Трохи нижче лежала книга. Але все, що від неї лишилося, — то палітурки та два десятки надірваних псалмів. Модест стояв у сплюндрованому храмі, «яко ношний вран на нирищі». Потім, перехрестившись, підняв оті аркуші, обережно поклав до кишені.

Вийшов у двір і одразу побачив коня, що смиренно пасся біля собору. Підійшов ближче, оторопів. Тварина повернула морду до нього... і в зареві ранкового сонця заблищало, заяскравіло, залисніло сяюче коло над конячою головою. Модест остовпів. «Що це за предиво! Господи, помилуй!» Модест почав хреститися. Він знав, що в церквах малюють євангелістів разом із тваринами. Він бачив лева, яструба, вола із золотими покотьболами за спиною, як у святих. Але коня та ще й живого... Ні, тут щось не те. «Да воскресне Бог і розточаться вразі Його!» Кінь опустил голову до землі і став щипати травичку. І тут Модест побачив мотузку під кінською шиєю і впізнав металевий позолочений вінець з великої ікони Богородиці, що висіла біля криласу у теплому Благовіщенському храмі.

Коли він відв'язував оті шворки, кінь дивився на нього, винувато кліпаючи довгими віями. В якусь мить Модестові здалося, що великі карі очі

тварини заблищали покаянною сльозою. Погладив гриву коневі і сказав:

— Дякую тобі, братику, що не потоптав святині.

Вінець Богородиці він відніс отцю настоятелю.

Минула Петрівка, і настали жнива. Ченці працювали в полі не покладаючи рук. Декілька солдатів допомагали їм. Усе зерно було вивезене на торг. Монахам лишили крихти.

— Підлаталися на нашому горі, — казав про військом старий економ отець Іларіон.

Монахи чекали визволення від більшовицького полону, але Добровольчої армії все не було видно. Вже і Спасівка зайшла, яблука в садках поналивалися і терпляче висіли на гілках, очікуючи великого освячення на Спаса. Монастир готувався до святкування престолу. Отець економ нашкріб кращого борошна на проскури і приховав пляшку вина для чаші (якісь прочани з Криму привезли під Різдво).

Згодом прийшли визволителі. Та вони що ж, як прийшли, так і пішли. Один день побули і відступили. На самого Маковія це було. Після водосвятного молебня до монастиря знову увірвалися більшовики. Лютий комісар підскакав конем до настоятеля.

— Ну, что, контра малоросійская, праздуєте? Скоро ми вам устроім празднік революційний, с огоньком! — І так зблиснув очима, що здавалося, і світ затьмарився.

Перед великою вечірнею на Спаса було наказано всім зібратися у дворі для отримання продовольчого пайка. Монахи слухняно вийшли разом з ігуменом і стали навпроти озброєних солдатів. І тут комісар оголосив, що за сприяння контрреволюції вся братія арештовується. Погнали до лісу по дрова. На траві біля собору швидко виросла велика купа дров. Ченці розуміли, що готують собі вогнище, полум'яну купель, і молилися перед смертю.

Раптом щось змінилося, і безбожники наказали повантажити залишки монастирського збіжжя на воза та й погнали братію в Лубни.

У військовому комісаріаті молодий комісар на прізвище Бакай довго допитував отця настоятеля. Після того допиту отець Амвросій повернувся до братії виснажений і сумний. «Моліться, брати», — лише й міг промовити він.

Вночі всіх вивели з комісаріату і погнали, як худобу, на Пирятин. Сказали, що на роботу у Лазірки. Була тепла літня ніч, але всю дорогу накрапав дощик, згодом перетворившись на мряку.

Біля села Круглик, там, де економія Климова, братію розділили на три групи. Ігумен Амвросій благав комісара не губити людські душі. Розлючений комісар, підскачавши до ігумена, закричав: «Довольно тебе обманювати нас!» — і вистрілював йому в груди. Після цього солдати швидко поставили вісьмох ченців у шеренгу і підняли гвинтівки. Пролунала команда: «Іменем революції, плі!». Монахи попадали в

траву.

Більшовики швидко познімали одяг і взуття зі своїх жертв і погнали решту арештантів далі.

Модест був у першій групі; на щастя, Бог милував, куля зачепила йому тільки ніс. Але він теж упав і чув, як його роздягали. Коли конвой зник і позамовакали собаки в селі, Модест підвівся і прожогом кинувся до братів. Усі були мертві. Він позакривав очі і перехрестив кожного. Отець економ один прошепотів слова прощання і, благословивши Модеста, сам закрит очі. В долині знову почувались постріли...

Модест поглянув туди, де щойно гупнуло яблуку. Впавши в траву на горбочку, воно покотилося до ночов біля дривітні, швидко обертаючись досяглими боками. Там уже лежало трійко червонощоких красенів. Вони тулилися одне до одного, ще гарячі від сонячних променів, і крізь порепану шкірку випускали духмяну юшку.

«Неосвяченими лишилися цього року яблука, — подумав Модест... Хто ж міг подумати... Іменем революції... Кривавий Спас... Пурпурові яблука...»

— Мишко, Мишко-о! Ану йди до хати, баба кличе! — завадивши його роздумам,

гукнула баба Ониська, виковившись з хати у двір і ледь не наступивши на хвіст старого Сірка, що мирно простягся біля порогу.

Модест здригнувся; він трохи відвик від свого хрещеного імені. Потім повільно підвівся з сідала і вже хотів іти до хати. Коли враз повернувся обличчям до дривітні. На нього дивилися розкішні багряні яблука. Він підійшов до них і, зігнувшись, немов у поясному поклоні на молитві, підняв найчервоніший плід. Роздивившись його з усіх боків, поклав повагом до кишені.

Він зайшов до хати і, пройшовши світлицею, опинився у маленькій затишній кімнатці. На ліжку під стіною лежала баба Домаха. Білі подушки високо підіймали її голову, і здавалося, що якби не стіни, вона зазирає б далеко-далеко за обрій, туди, де люди живуть мирно і щасливо.

— Синку, прийшов... Ну, слава Тобі, Боже! Почитай мені, синку, я так люблю, як ти ото читаєш, так люблю...

Домаха з любов'ю дивилася на зятя, і все її обличчя промовляло: «Сину, сину, ти ж тепер єдиний мені найрідніший, тепер єдиний...»

Модест дістав з полиці залишки монастирського Псалтиря і, розгорнувши вдвоє зігнуті аркуші, почав читати. Спочатку він хрипко і тихо промовляв слова, потім голос став вільнішим, голоснішим, вимова чіткішою, як колись: «І разгневався яростію Господь на люді Своя, і омерзі достояніє Своє, і предаде я в руки врагов, і обладаша імі ненавїдїщи іх».

Раптом Модест зупинився, поліз до кишені і, витягнувши червонобокого красеня, поклав його на покуті біля образів.

Після цього він продовжив читати далі. Тісною бабиною кімнатою понісся свіжий яблуневий дух із відтінком найкращого афонського ладану.

Млявий туман стелиться квітучою долиною, чіпляючись де-не-де за високі руді спичаки кінського шавлю, що вже відцвів і стоїть завмерши, наче лицар перед боєм, високо піднявши списа. Ще вище підвівся коров'як, злізши на мальовничі пагорби обабіч полтавського шляху. Хитаючи своїми царськими скіпетрами і дивуючи подорожніх своїм диво-дивним золотокошим виглядом, він пояснює всім, за що в народі його ще називають дивиною.

Коли сонце підніметься вище і покотиться по прозорому небу, відмірюючи останні літні години, можна буде почути з недалекого села гупаня бубону і музику віртуозного місцевого скрипаля. А як добре прислухатися, почуєте вигуки весільного батька і навіть дзвін чарок. Декілька днів тому закінчився Успенський піст, або Спасівка, і вже розпочинається весільна пора — бабине літо.

Баба Ониська стоїть на перехресті доріг поблизу Лубен і гріє старечі руки в рукавах чорної плюшки, яку так любила баба Домаха. Зелена з червоними квітами хустка на голові напнула від вітру. Вона дивиться на захід, де проти сонечка майорить знайома постать. Постать рухається шляхом, і по всьому видно, що то жінка. Бабині очі примружуються раз, другий, вдивляючись у знайоме до болу обличчя, і наповнюються сльозами. То йде Килина...

Диякон Руслан Новакович

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

ф. П-1

АБОНЕМЕНТ на газету

01125

Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
-------------------------------	----------------------	---

на 2019 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ на газету

01125

Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
Вартість передплати		
Вартість переадресування		

на 2019 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

поштовий індекс

місто, село

область

код вулиці

район

буд.

корп.

кв.

вулиця

До святинь храмів Полтави

Макаріївський кафедральний собор

вул. Лялі Убийвовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76

Горбанівська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир

вул. Паїсія Величковського, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68

Мощі свт. Афанасія (Вольховського) і свт. Іларіона (Юшенова)

(молебень з читанням акафіста у суботу о 7.00)

Ікона Божої Матері «Оупованіє всіхъ концівъ земли»

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм

вул. Соборна, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29

Ікона Божої Матері «Троїцтва»

(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна

вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. +38 (0532) 65-30-07

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Божої Матері «Віщаріца»

(читання акафіста у вівторок о 17.00)

Ікона Божої Матері «Оутоли моѧ печѧли»

(читання акафіста в четвер о 17.00)

Андріївський храм

вул. Сінна, 3-а, тел. +38 (0532) 56-93-49

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей

(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)

Ікона Богородиці «Віщаріца»

(читання акафіста у четвер о 18.00)

Ікона свт. Іоанн Шанхайського з часткою мощей

(читання акафіста у понеділок о 18.00)

Свято-Троїцький храм

вул. Паїсія Величковського, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68

Ікона «Шестіє Свѧтѧго Духѧ»

(молебень Святому Духу в среду о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей

(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм

вул. Європейська, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей

(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 10.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця

(читання акафіста в четвер о 10.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові

проспект Першотравневий, 23, тел. +38 (0532) 2-16-59

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського

(читання акафіста в суботу о 9.30)

Почаївська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм

вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23

Ікона Божої Матері «Влади мірская Пшкарівская»

(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм

вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 58-34-96

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Богородиці «Шубібієма Чаша»

(читання акафіста в середу о 9.30)

Ікона Богородиці «Въ родѧхъ Помѧщица»

(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штампеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюдженню сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюдженцем.

Оголошення

Шановні читачі!

Газета «Відомості Полтавської єпархії» з року в рік веде літопис церковного життя єпархії, знайомить віруючих з цікавими подіями і людьми, розповідає про святих землі Полтавської і маловідомих святих, висвітлює питання основ віри, православної педагогіки, православного мистецтва тощо. Щоб і надалі наш часопис мав можливість нести до своїх читачів друковане слово, просимо підтримати його — оформити поштову передплату на наступний рік для себе, своїх рідних і близьких людей. Бланк передплати надруковано на с. 17–18, його можна отримати також у відділеннях поштового зв'язку.

Редакція

«Відомостей Полтавської єпархії».

Продолжение. Начало в № 3–6

Тени прошлого

Полтавская семинария
начала XX века

Одна была в училище «святая душа», для которой в шумной ученической толпе не существовало ни умных, ни глупых, ни гадких, ни прилежных, а были только дети, иногда несносные, но всегда милые и дорогие ее доброму сердцу, — это суровая с виду, но добрейшая, симпатичнейшая и умная старушка — больничная надзирательница, кажется, Надежда Игнатьевна. Кто помнит ее, тот, думаю, согласится со мною, что она заменяла всем нам родную мать. Кто она, откуда, никто из нас не знал, но любили ее все, нежно, горячо, по-детски. Идет, бывало, эта чистенькая, суровая, толстенная старушка чрез училищный двор — и все ребята, заметив ее, бросают игры, бегут, окружают, здороваются и ждут от нее ласкового слова. Ухмыляется старушка, рада и она общему вниманию, и в ее, быть может, много перестрадавшем, добром сердце находится ласковое слово для всех, а нам только это и нужно; счастливые, довольные, оставляем старушку у самых дверей больницы. Пришлось и мне испытать нежный заботливый уход и ласку этой доброй и дорогой по воспоминанию старушки. Вскоре по поступлении в училище приготовишкой, вероятно, в азартной детской игре, совершенно незаметно для себя я сильно зашиб руку. На утро рука в локте распухла, не сгибалась и сильно болела. Я струсил, но сказать боялся; однако болезнь заметили и отправили в больницу. Меня, деревенского мальчишку, пугало самое слово «больница». Раздели меня, осмотрели, записали, надели больничный халат, положили в пустую палату, велели лежать, прикладывая к больной распухшей руке холодный компресс и почаще менять его. Кроме меня в другой крайней палате лежал только один больной — тифозный. Пока на дворе было светло, пока по больничному коридору сновал хоть изредка больничный служитель и похаживала неведомая мне важная чопорная старушка, я, ежась от холодного компресса, кое-как крепился. Но когда стемнело и в громадные окна взглянула непроглядная, темная, бесконечная осенняя ночь и в пустой больнице воцарилась жуткая, ничем не нарушаемая тишина, ужас охватил меня. Малейший шорох приводил меня в трепет, и напрасно искал я спасения, закутав себя одеялом и оставив компресс в покое: беспокойство росло. И вдруг в этой ужасной, давящей тишине из палаты тифозного раздается самое заунывное, надрывающее, тоскливое пение — печальнейший напев известной, любимой тогда песни «По синим волнам океана». В бреду больной не поет, а, скорее, стонет, и самое печальное «корабль одинокий несется, несется на всех парусах» бисирует. Слезы, беспомощные, детская, горькие слезы так и брызнули из моих глаз, силы оставили меня, я дрожал и бился в судорожных рыданиях, охваченный беспредельным ужасом. Вот-вот явится ко мне этот неизвестный мне замогильный певец с безумным взглядом, задушит меня беззащитного — и конец; кто меня защитит в этой пустой, огромной и безлюдной громаде! И только эта страшная мысль зародилась в моем воспаленном мозгу, я явственно слышал со стороны страшной палаты шлепанье туфель и, оцепенев от ужаса, заревел уже без удержу, по-деревенски, стараясь в то же время зарыться в подушки, чтобы не видеть страшного певца.

«Что с тобой, мальчик, голубчик? Бог с тобой, перестань», — услышал я нежный, встревоженный голос. Но куда! «Мальчик-голубчик» так вцепился в подушку, так горько рыдал, что бедной старушке много пришлось

пустить в ход и самых нежных слов, и труда, пока удалось оторвать от подушки перепуганное, всё еще в слезах, искаженное страхом лицо больного. Долго возилась со мною добрая старушка, пока спокойствие и мир вернулись ко мне. Оправила постель, наложила компресс, позвала служителя и велела ему лечь в моей палате. Я не видел, когда она ушла. Долго лежал я в больнице, привык к ночной тишине, часто ночью, без страха и смущения, выходил из палаты в больничный коридор, где всегда пред образом горела лампада и на окнах стояли цветы, от них и лампы было уютно, приятно, по-домашнему, и почти каждую ночь, засыпая, сквозь сон видел я, скорее чувствовал, доброе лицо милой старушки, склоненное над моим изголовьем: то голову погладит, то поправит подушку или одеяло, переменит компресс, а то перекрестит и улыбнется, и так сладко и отрадно было засыпать, чувствуя близость и нежную заботу ее, как будто мать родная сидит и шепчет тихую мольбу над твоей детской кроватью.

Излагая без всякой предвзятости цели свои воспоминания о жизни в стенах училища, я старался быть правдивым, и пусть простит меня родное, дорогое мне училище, если я сказал что-либо лишнее, обидное для него.

Когда заветная дверь родной семинарии открылась и приняла меня в свои объятия, одно я мог сказать: *omnia mea tecum porto*¹. Скоро, впрочем, я приметил, что таких бедняков, как я, немало, и тревожный вопрос: примут ли меня в число казеннокоштных воспитанников, стал волновать меня еще сильнее. Не теряя времени, навел справки и, получив благоприятный ответ, успокоился: желанная цель осуществилась, дальнейшее зависело от меня. Спокойный и радостный пошел я искать своих товарищей-полтавцев. Семинария еще не съехалась и была если и не в поэтическом, то, во всяком случае, в большом беспорядке: одни уходили, другие приходили, а в спальнях!.. Среди всякого рода сундуков, корзин, шкафов, верхних одежд и других самых разнообразных вещей сидели, лежали, пели, курили, пили, резались в карты и просто сновали взад и вперед отдохнувшие, соскучившиеся по доброй товарищеской жизни жизнерадостные, веселые семинаристы. Жизнь кипела во всю. Новички: лубенцы, роменцы, переяславцы — держались кучками, жадно внимая всему, что творилось вокруг. Нашел наконец своих. Увы! — социальная разница сказалась сразу: тот самый Сашка-кочан, протоиерейский сынок, на спине которого частенько приходилось кататься по училищному коридору за полпорции хлеба, был совершенно неизвестен: вместо равнявшей всех казенной блузки — костюмчик с иголочки, воротнички, часы, галстук; словом, франтик хоть куда. И как ни стремительно и радостно приветствовали мы друг друга, моя старая казенная блузка

сразу же смутила меня; горькое чувство зависти и приниженности шевельнулось в душе и невольно вспомнились слова Пушкинского Альберта: «Ах, бедность, бедность, как унижаешь ты сердца!» Впрочем, чувство неловкости, смущения скоро прошло: из нас, новичков, сделали «смесь», распределив по отделениям, и не прошло неделки, как наши «племенные» и другие особенности исчезли; не стало ни полтавцев, ни лубенцев, ни богатых, ни бедных — стали добрые товарищи, новоиспеченные семинаристы. К концу августа, после обычного молебна пред началом учения отроков, начались регулярные занятия — и семинарская жизнь вошла в свою обычную колею. Первые дни этой новой, давно желанной жизни были особенно радостны и полны захватывающего интереса. Помимо того что каждый из нас, съехавшихся со всех концов обширной епархии, представлял для другого немалый интерес, нас занимали и новые преподаватели, и неведомые нам доселе науки, и весь уклад и распорядок новой для нас семинарской жизни. Каждый гордился своим новым положением, мнил себя человеком взрослым, самостоятельным и совершенно свободным. После сурового училищного режима, где запрещалось выходить за ворота, чрезвычайно приятно было в свободное от занятий время, никого не спрашивая, никого не боясь, выйти из корпуса и отправиться куда угодно, и пока нам не дали почувствовать, что свобода наша имеет границы, мы использовали ее во всю. Пока на дворе стояли чудные осенние дни, мы почти ежедневно целыми толпами уходили то на Шведскую могилу, то в Монастырский лес, на баштаны, по терен, в лагеря и другие окраины Полтавы. Когда же осень вступила в свои права — короче становились дни, и реже солнышко блистало, — нас потянуло на стогны града, где заманчиво горели яркие огни и сновала шумная толпа горожан и горожанок.

Более детальное знакомство с семинарией и ее достопримечательностями началось «снизу». «Видел Евгения?» — спрашивает более осведомленный товарищ. «Какого?» — «И Захара не видел?» — «Нет». — «Ну вот, что же ты, братец, таких редкостей и не приметил, идем!» Спускаемся вниз, проходим столовую и останавливаемся в буфете. «Смотри», — шепчет любитель редкостей. В углу между огромным шкафом и стеною сидит «некто в сером». Это и есть знаменитый Евгений — старший буфетчик. Ветхий денями, сутуловатый, крошечный старичок. Его слезящиеся старческие глазки почти ничего не видят, а уши его давным-давно ничего не слышат. Мы подходим ближе и молча смотрим в упор, и он долго и бессмысленно глядит на нас, потом что-то сердито бормочет, плюет и, поднявшись, важно проходит в соседнюю дверь. «Больше ста лет», — уверяет товарищ. «Врешь», — говорю, а в душе

почти соглашаюсь — уж так стар и жалок бедный Евгений! Старый ректор, сам из крестьянского сословия, знавший горе, по доброте своей держит эту реликвию Переяславкой семинарии, ни к чему уже не годную, пережившую свою родню, потерявшую всё на службе при семинарии, — держит потому, что некуда ее деть. Много мог бы рассказать этот маленький старичок про былую семинарскую жизнь, но он почти выжил из ума и, если не ошибаюсь, в тот же год ушел со сцены. Осмотрев Евгения, идем искать номер второй — Захара, личность не менее популярную и столь же интересную; и, к счастью, возле учительской как раз наталкиваемся на него. Это тоже «некто», но в черном. Бритая, испитая лакейская физиономия с гнилыми зубами — тип гончаровских слуг худшего сорта, в черном донельзя засаленном и грязном сюртуке, говорит сильно в нос, ноги еле волочит, груб и дерзок с семинаристами чрезвычайно. Давний, верный и потому популярный ректорский слуга. Что, собственно, делал Захар в семинарии, я и тогда не знал, и теперь не пойму, к чему можно было приспособить этот вечно заспанный, неопрятный лакейский «тип»! Почтительно посторонившись, мы пропустили эту «пахучую популярность» мимо себя и с громким хохотом удрали наверх. И всё же когда, оканчивая семинарию, снимались мы на общей карточке, шутики-товарищи настойчиво предлагали разыскать или воссоздать карточку Евгения и Захара и поместить их в общей группе под зданием семинарии как «старые устои», долго служившие семинарскому корпусу. На расставании всё было мило, всего было жаль.

Третий и последний «антик» среди старых семинарских слуг, за исключением белого ректорского коня и бесподобной брички, — дед банщик. Появлялся он на фоне семинарской жизни периодически, когда полагалось задать семинаристам баню. Явившись к своему ответственному посту, старик первым делом изрядно напивался, сбрасывал свои ветхие одежды и оставался в таком виде, пока не отходила баня. Нас, первоклассников, явно презирал и вслух выражал удивление, откуда могла набраться такая мелюзга вместо прежних рослых красавцев-риторов. Однако самая малая толика «на чай» действовала на старика весьма благотворно: высокомерие уступало место самому изысканному и любезному обращению, словоохотливый старик вступал в беседу и начинал рассказывать довольно забавные вещи о прежних семинарских банях. Как в училище, так и здесь всё, чего не следовало бы нам знать, мы узнавали от прислуги. Часто, возвратившись из дому, училищные парни-служители передают, бывало, нам, малышам, о своих любовных похождениях с разными кобищанскими «девчатами», не стесняясь ни в выражениях, ни в подробностях, и мы жадно внимали и слагали в сердцах эти циничные рассказы, ложившиеся, как сажа, на наши чистые детские души. Всё пошлое нередко служило темой разговоров и здесь с более близкой к нам семинарской прислугой.

Продолжение следует

¹ «Всё свое ношу с собой» (лат. *Omnia mea tecum porto*) — достаточно распространенная крылатая фраза Цицерона. Первоначально смысл выражения заключался в том, что настоящее богатство человека — это духовное богатство, неосязаемые знания. — Прим. ред.

Вітаємо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у серпні 2019 року:

протоієрея Андрія Щербаня, настоятеля Покровського храму села Черевки Миргородського району, з 25-річчям з дня священницької хіротонії, яке він відзначатиме 14 серпня;

протоієрея Володимира Шутка, настоятеля храму Різдва Пресвятої Богородиці села Артемівка Чутівського району, з 20-річчям з дня священницької хіротонії, яке він відзначатиме 15 серпня;

диякона Максима Забугу, клірика храму мученика Іоанна Воїна міста Полтави, з 25-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 27 серпня.

Пам'ятка

Все приходящие к Богу и желающие сподобиться Вечной жизни, по преимуществу должны неукоризненно соблюдать православную веру и ни для успешного получения чинов, ни из ласкательства пред сильными или по страху к ним не делаться предателями нецененного сокровища веры.

Преподобный Ефрем Сирий

Если настоящая жизнь так вожделенна, то что сказать о той, где нет ни болезни, ни печали, ни воздыхания? Там уже не надобно ни бояться смерти, ни опасаться потери тамошних благ.

Святитель Иоанн Златоуст

У Свято-Макаріївському кафедральному соборі щосуботи об 11.00 проводяться заняття шахово-шашкового гуртка для дітей. Веде гурток протодиякон Олександр Дубовий. Запрошуються усі бажаючі.

Полтавська Місіонерська Духовна Семінарія запрошує на навчання**Правила прийому**

Абітурієнти складають вступні іспити.

Вступник повинен ЗНАТИ:

основні Старо- та Новозавітні події; наступні молитви (твердо й осмислено):

початкові: Трисвяте по «Отче наш»;

вранішні: «*Сні воставь...*», «*Бже, шчисти ма грьшнаго...*», «*Счмй агла...*»;

вечірні: «*Бже вбчмий...*», «*Вси держителю...*», «*Благво цаа блгаа мти...*», «*Агге хртовь...*»;

Божій Матері: «*Бце дбо радзи-ла*», «*Достойно єстї*», «*Визеранной ководукї*»;

Символ віри, молитву святого Єфрема Сиріна, молитву перед Святим Причастям, Заповіді Мойсея (Декалог), Заповіді Блаженств, тропарі дванадесятих свят, 50-й і 90-й псалми, тропар свого святого і його житіє.

Базовим посібником для підготовки є «Закон Божий» видавництва Київської Митрополії 2010 року.

Вступник повинен УМІТИ:

чітко і грамотно читати церковнослов'янською мовою; заспівати фрагмент богослужбового піснеспіву або куплет народної пісні.

Вступники іконописного відділення складають, крім загальних екзаменів, також екзамен з основ малюнка та іконописання. На екзамені вступник повинен скопіювати

у кольорі зразок чи фрагмент ікони (матеріал: акварель, гуаш або темпера за вибором, папір розміром 20x30 см). Вимоги до роботи: правильне розташування зображення на листі, передача характеру зображення, дотримання кольорових і світлотонових співвідношень. Час виконання — до 6 годин.

Прийом документів з 1 червня по 24 серпня.

Вступні екзамен**Стационар:**

1. ІКОНОПИСНЕ ВІДДІЛЕННЯ
а) з основ малюнка та іконописання — 24 серпня;

б) співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами — 25 серпня.

2. БОГОСЛОВСЬКО-МІСІНЕРСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

а) співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами — 25 серпня.

3. ВІДДІЛЕННЯ РЕГЕНТІВ-ПСАЛОМЩИКІВ

а) прослуховування — 25 серпня;

б) співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами — 25 серпня.

Заочний сектор:

співбесіда екзаменаційної комісії з абітурієнтами богословсько-місіонерського факультету та відділення регентів-псаломщиків — 26 серпня.

Для допуску до вступних екзаменів абітурієнт повинен надати в канцелярію семінарії такі документи:

прохання на ім'я Ректора;
анкету;
автобіографію (пп. 1–3 заповнюються при подачі документів);
ксерокопію паспорта (стор. 1, 2, 11; одруженим також стор. 9 і 10) і свідоцтва про народження;
дві фотокартки 3x4 см;
довідку про Хрещення;
довідку про сімейний стан;
атестат про середню освіту (оригінал і копію);
довідку про стан здоров'я (форма 086-у, з обов'язковим записом

психіатра) і карту щеплень;
рекомендацію приходського священика, затверджену єпархіальним архієреєм;

грамоту про зведення у священний сан (для абітурієнтів у священному сані);
сертифікат ЗНО;

військовий квиток або приписне свідоцтво (оригінал і копію);

Вступники на іконописне відділення повинні надати приймальною комісією зразки власних робіт (не менше трьох), бажано іконописного напрямку.

Початок навчального року — 1 вересня.

Наші координати**Поштова адреса:**

ПМДС, вул. Конституції, 12, м. Горішні Плавні Полтавської області, 39803, Україна.

Телефони:

+38 (05348) 482-68;

+38 (05348) 484-06;

+38 (05348) 482-29.

Електронна пошта:

orth.mission.ua@gmail.com

Сторінка в Інтернеті:

http://mission.org.ua

Як проїхати**до Полтавської Місіонерської Духовної Семінарії**

Прямі авторейси до Горішніх Плавнів звершуються з міст: Києва, Харкова, Дніпра, Полтави. Отримати детальну інформацію і забронювати місце можна за телефонами: +38 (067) 995-56-88; +38 (067) 771-61-12 (ця інформація не є рекламою).

Якщо Ви проживаєте далеко від великого населеного пункту, з якого здійснюються прямі маршрути у місто Горішні Плавні Полтавської області, то Вам необхідно знайти найбільш зручний маршрут у місто Кременчук, розташоване за 20 км від Горішніх Плавнів.

Зупинка автобусів, що прямують у Горішні Плавні, знаходиться поруч з Кременчуцьким залізничним вокзалом. Потрібна автобусна зупинка у Горішніх Плавнях — «Вул. Добровольського».

Богослужіння в Богородицькому Горбанівському монастирі

На честь святині землі Полтавської — Горбанівської ікони Божої Матері — освячено храм і утворено монастир на місці її знайдення, неподалік села Горбанівка, біля Баронівських ставків. Поруч б'є святе джерело, що з'явилося, за переданням, після знайдення ікони.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, у храмі обителі звершуються такі богослужіння:

понеділок: 8.00 — молебень Пресвятій Богородиці;

вівторок: 8.00 — подячний молебень Господу з акафістом «Слава Богу за все»;

середа: 8.00 — молебень з акафістом перед іконою святителя Луки Кримського;

четвер: 8.00 — молебень з акафістом перед Горбанівською іконою Божої Матері та освяченням води;

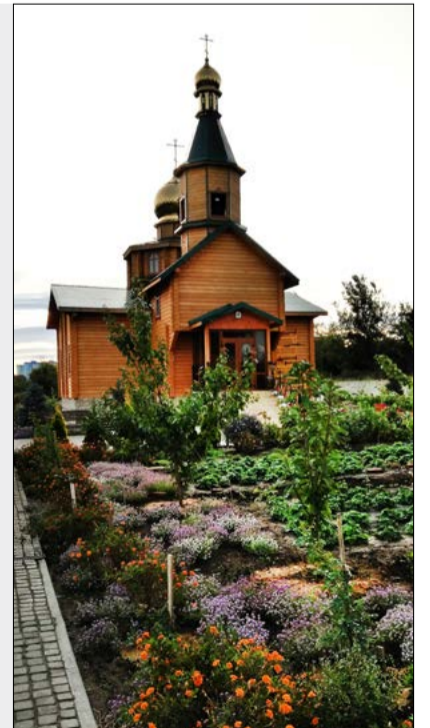
п'ятниця: 8.00 — читання акафіста Пресвятій Богородиці, **16.00** — вечірне богослужіння;

субота: 8.00 — Божественна літургія, **16.00** — всенічне бдіння;

неділя: 8.00 — Божественна літургія.

У святкові дні Божественна літургія о **8.00**, напередодні всенічне бдіння о **16.00**.

У неділю по завершенні літургії працює **недільна школа для дітей**. Запрошуються усі охочі.

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №11359–232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-б, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 67-57-72.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Філіп.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: протоієрей Миколай Довганич, диякон Марк Кучеренко.

Листування з читачами ведеться

тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність

наведених даних.

Тираж номера: 3000 прим. Замовлення №1953307.

Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст».

69057, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, 16. Тел. (061) 228-10-30.